

แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์

นางสาวสุนันท์ จันทรมณี

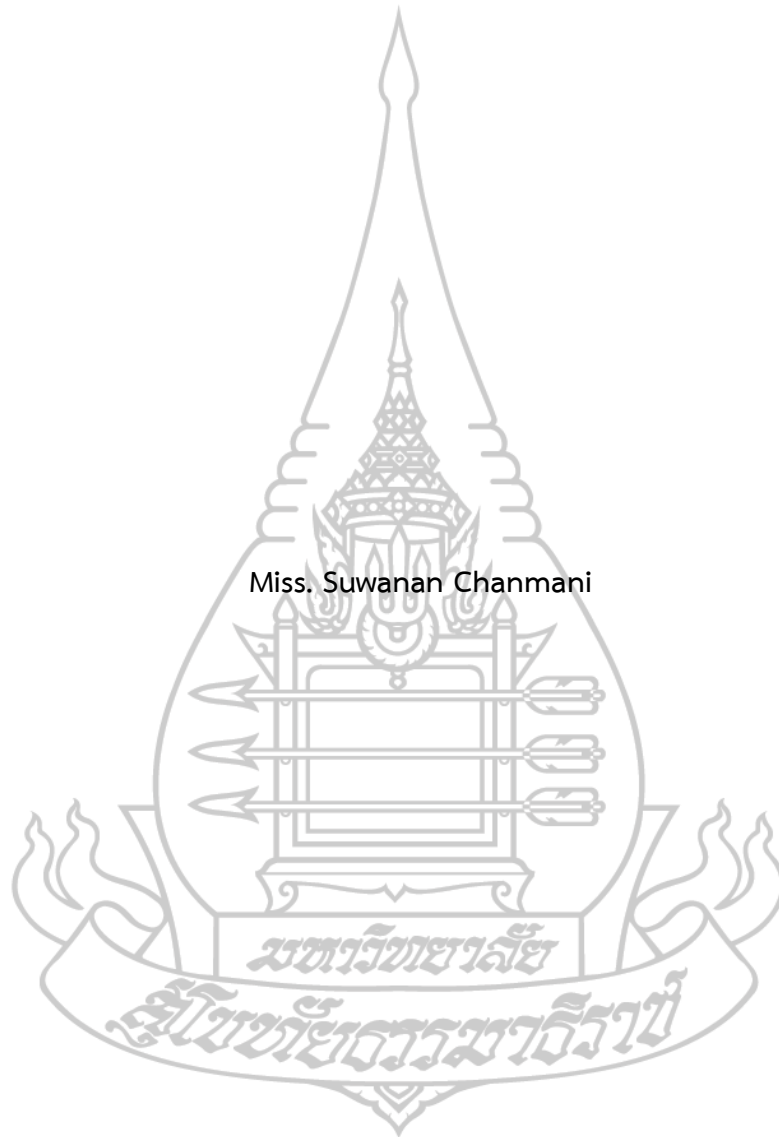
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

พ.ศ. 2566

Development Guideline of Community Pest Management Centers
Uttaradit Province.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี
ชื่อและนามสกุล	นางสาวสุนันท์ จันทรัมย์
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล คงแสน)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัย นางสาวสุนันท์ จันทรมณี รหัสนักศึกษา 2659001289

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์
คุ้มศิริ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐาน สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับศจช. 3) ปัญหาการดำเนินงานของศจช. 4) ความต้องการการส่งเสริมและแนวทางการพัฒนาศจช.

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ (ศูนย์หลัก) ปี 2565 จำนวน 9 ศูนย์ จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 270 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกร้อยละ 75.3 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 57.49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์การเป็นสมาชิกเฉลี่ย 6.09 ปี สมาชิกทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.94 ไร่และร้อยละ 79.0 ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์ฯ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยในระดับมาก ในประเด็น วัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและชุมชน องค์ประกอบของศูนย์ฯ และการถ่ายทอดความรู้ 3) สมาชิกมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ฯ ในประเด็นวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย และการบริหารจัดการศัตรูพืช 4) ความรู้ที่สมาชิกต้องการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย ต้องการช่องทางการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการ ไปสเตอร์ อินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ 5) แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ การขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และบริการด้านการศัตรูพืช มีวัสดุ อุปกรณ์และองค์ความรู้ที่ครบวงจร มีการจัดทำปฏิทินปลูกพืชและตารางการถ่ายทอดความรู้ที่ตรงกับความต้องการของสมาชิก โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องสร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายที่ทันสมัยผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ให้สมาชิกฝึกปฏิบัติ มีการแจ้งเตือนการระบาดอย่างต่อเนื่อง แม่นยำ ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อไปสเตอร์ แผ่นพับและมีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำมาปรับใช้และพัฒนาศูนย์ฯ

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การส่งเสริม

Thesis title: Development Guideline of Community Pest Management Centers
Uttaradit Province.

Researcher: Miss. Suwanan Chanmani; ID: 2659001289;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Dr. Jinda Khlibtong;(2) Associate Professor Dr.
Chalernsak Toomhirun ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic conditions of members of community pest management center 2) opinions about community pest management center 3) problems in the operation of community pest management center 4) needs for the extension and development guidelines of community pest management center.

This research was survey research. The population of this study was 270 farmers who were members of 9 Uttaradit community pest management centers (main centers). The sample size of 162 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.06 through simple random sampling method. Data were collected by using interview forms and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and content analysis.

The results of the research found that 1) 75.3% of members were female with the average age of 57.49 years old, completed primary school education, and had the average experience as the center member of 6.09 years. All of the members had their main occupation as farmers with the average agricultural area of 17.94 Rai. 79.0% of them owned their own land. 2) The opinions about the community pest management center showed that members of the center agreed at the high level in the aspect of objectives of the centers, integration of related agencies, the distribution and public relations, the creation and connection of the network, the plan creation of agricultural and community development, and the components of the center and knowledge transfer. 3) Members faced with the problems regarding the operation of the center in the aspect of the objectives of the center, the creation and connection of the network, and pest management. 4) Knowledge that members needed for the extension at the highest level were such as knowledge transfer and the creation and connection of network. They needed the promotion channels from public sector, poster, and internet through practical method. 5) Development guidelines for community pest management center in Uttaradit province were such as the driving of community pest management center into knowledge and service resources regarding pest, materials, equipment, and one-stop knowledge, the creation of calendar for plant production and table for knowledge transfer that meet with the needs of the members by incorporating related agencies. The agricultural extension officers needed to connect the modern network through internet channel. There should be the organization of learning crops for farmers to practice. There should also be regular outbreak notification that is precise through the internet channel in the form of poster media, pamphlets, and field trip to exchange experience and to adopt and development the community pest management center

Keywords : Development guideline, Pest management center, Agricultural promotion

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และเอาใจใส่ดูแลในการทำวิจัย จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล คงเสน ประธานการสอบที่กรุณาสละเวลามาร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้ช่วยประสานเกษตรกรในการสัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำมาทำการวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และที่สำคัญเกษตรกรทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่าน

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมารดา กัลยาณมิตรของผู้วิจัยที่คอยสนับสนุนและให้คำปรึกษาที่ดี ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นและมีกำลังใจในการทำการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

นางสาวสุนันท์ จันทรมณี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์.....	8
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	14
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการเกษตร.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก.....	49
ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	55
ปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	63

ความต้องการความรู้และประเภทของสื่อเพื่อการส่งเสริมศจช.....	68
แนวทางพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	77
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	80
สรุปการวิจัย.....	80
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	97
ก แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย.....	98
ข แบบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์.....	112
ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	114
ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์.....	10
ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรจังหวัดอุดรดิตถ์.....	11
ตารางที่ 2.3 รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืช.....	19
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา.....	50
ตารางที่ 4.2 ประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	51
ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร.....	53
ตารางที่ 4.4 พื้นที่ทำการเกษตร.....	54
ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช.....	56
ตารางที่ 4.6 การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน.....	58
ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช.....	59
ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเครือข่าย.....	61
ตารางที่ 4.9 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก.....	62
ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับกลการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช.....	63
ตารางที่ 4.11 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	67
ตารางที่ 4.12 ระดับการได้รับความรู้ของเกษตรกร.....	68
ตารางที่ 4.13 ระดับความต้องการส่งเสริมความรู้ของเกษตรกร.....	69
ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมของเกษตรกร.....	71
ตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมของสมาชิก.....	74
ตารางที่ 4.16 ภาพรวมความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศจช.....	76

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แสดงอาณาเขต เขตติดต่อจังหวัดอุดรดิตถ์	7
ภาพที่ 4.3 แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์.....	78

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชในปัจจุบันมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทั้งชนิด และปริมาณ และมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ยากต่อการป้องกันและกำจัด ซึ่งการระบาดของศัตรูพืชเหล่านี้สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตร เป็นจำนวนมาก เกษตรกรต้องสูญเสียโอกาสที่จะมีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ความเสียหายจากการระบาดของศัตรูพืชบางชนิดถึงแม้จะมีการระบาดลดลง แต่ยังคงพบมีการระบาดอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ศัตรูพืชบางชนิดมีปริมาณการระบาด เพิ่มขึ้น และรุนแรงขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลา สภาพภูมิอากาศ และการบริหาร จัดการของเกษตรกร ที่จะส่งผลกระทบต่อปริมาณการระบาดและการทำลายที่รวดเร็ว ซึ่งการจัดการศัตรูพืชให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และทันสถานการณ์ เริ่มตั้งแต่การเฝ้าระวังโดยการสำรวจ และติดตามสถานการณ์ การแจ้งเตือนภัย และกำจัดเมื่อเกิดการระบาด เพื่อยับยั้งไม่ให้ขยายพื้นที่เป็นวงกว้าง กรมส่งเสริมการเกษตรจึงให้ความสำคัญกับบุคคลที่มี ส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องได้รับ การพัฒนาขีดความสามารถอย่างทั่วถึง โดยมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) จัดตั้งขึ้นจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อการจัดการศัตรูพืชในพื้นที่ของตนเองและชุมชน โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และนำความรู้ไปดำเนินการจัดการศัตรูพืชด้วยตนเอง ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรใช้ ศจช. เป็นกลไกและเครือข่ายของการจัดการศัตรูพืช ในการแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรจากการระบาดของศัตรูพืช และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกร ชุมชน และท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (Farmer Field School : FFS) เพื่อให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจรและยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีการควบคุมศัตรูพืชที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกร และรักษาสมดุลของระบบนิเวศทางการเกษตร พร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นโดยมีเกษตรกร ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการกรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีนโยบายสนับสนุนให้มี

การจัดตั้ง ศจช. ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อช่วยแก้ปัญหาการระบาดของศัตรูพืชและลดการใช้สารเคมี ดำเนินการภายใต้แนวคิด “ชุมชนจะเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต้องปฏิบัติโดยเกษตรกรเพื่อเกษตรกร” (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

จังหวัดอุดรธานี มีการปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชเศรษฐกิจและผลไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ในแต่ละฤดูกาลปลูกพืชของเกษตรกร มักจะพบปัญหาการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชที่สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อช่วยแก้ปัญหาการระบาดของศัตรูพืชและลดการใช้สารเคมีของเกษตรกรในจังหวัด ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี มีศูนย์หลัก จำนวน 9 อำเภอเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยศัตรูพืช โดยเน้นการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร แต่เนื่องจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเริ่มดำเนินการไม่นานและการปฏิบัติจริง ไม่สามารถดำเนินการได้ตาม วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ ต้องอาศัยปัจจัยหลายรูปแบบร่วมกัน ทั้งปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ บทบาทพาหนะที่ของสมาชิกในการจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินการศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ องค์ประกอบของศูนย์ การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถเป็นกลไกในการเฝ้าระวังและจัดการศัตรูพืชได้อย่างทันเวลาและปลอดภัย

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก
- 2.4 เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยศึกษาสมาชิกจำนวน 9 ศูนย์ 9 อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหา ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกศูนย์และแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์

3.3 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม 2567

3.4 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตประชากร ได้แก่ประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ (ศูนย์หลัก) ปี 2565 จำนวน 9 ศูนย์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 270 รายและประชากรที่ร่วมเวทีสนทนา เป็นประธานหรือคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ศูนย์หลัก) จำนวน 9 ศูนย์ๆละ 1 ราย จำนวน 9 ราย

4.นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) หมายถึง ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชน จากภัยศัตรูพืชที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อการจัดการศัตรูพืช ในพื้นที่ทั้ง 9 อำเภอของ จังหวัดอุดรดิตถ์

4.2 สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

4.3 ความคิดเห็นต่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกต่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ความคาดหวังของสมาชิกว่าจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ หรือข้อมูลใหม่ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ด้านช่องทางการส่งเสริม และด้านวิธีการส่งเสริม

4.6 การดำเนินงาน ศจช. หมายถึง การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การถ่ายทอดความรู้ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.7 แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง การนำสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ความคิดเห็นต่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ความต้องการส่งเสริมการเกษตร มาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบจำลองที่พัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตั้งแต่วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับใน 4 ด้าน ดังนี้

5.1 ด้านผู้วิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

5.2 ด้านประชากรเป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ฯและสมาชิกสามารถบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ด้านหน่วยงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดในการวางแผนการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.4 ด้านวิชาการ เป็นประโยชน์ด้านวิชาการในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. บริบทพื้นที่ สภาพทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์
2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์
3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร
4. งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์

1.1.1 ลักษณะทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์

1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์

อุดรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง เป็นประตูขึ้นสู่ดินแดนล้านนา ตะวันออก เป็นเมืองก่อนประวัติศาสตร์ ตัวเมืองเดิมชื่อบางโพท่าอิฐ ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2476 “อุดรดิตถ์” หมายถึง เมืองท่าแห่งทิศเหนือ เป็นเมืองด่านานแม่ข่ายลับแล และเมืองถิ่นกำเนิดของวีรบุรุษกู้ชาติ “พระยา พิชัยดาบหัก” ทหารเอกสมเด็จพระเจ้าตาก สันนิษฐานว่าอยู่ห่างจาก กรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ 491 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 485 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับ จังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ จังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน
ทิศใต้	ติดกับ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดพิษณุโลกและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตชายแดนยาวประมาณ 145 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดกับ จังหวัดสุโขทัย

ภาพที่ 2.1 แสดงอาณาเขต เขตติดต่อจังหวัดอุดรดิตถ์
ที่มา: กรมการปกครอง (2566, น.1)

2) ภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

ที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำ น่าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม อยู่ในเขต อำเภอตรอน พิชัย และบางส่วนของอำเภอเมือง อุดรดิตถ์ ลับแล และอำเภอทองแสนขัน (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

ที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขา บริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทางด้านเหนือและด้านตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ระหว่างหุบเขาตามแนวคลองตรอน แม่น้ำ ปาด คลองแม่พ่อง ห้วยน้ำไคร้ และลำธารสายต่างๆ สลับกับภูมิประเทศเป็นเขา อยู่ในเขตอำเภอเมือง อุดรดิตถ์ ลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลาและอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

เขตภูเขาและที่สูง อยู่ในบริเวณทางด้านเหนือ และทางตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะ เขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ อำเภอลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 60% ของพื้นที่ ทั้งหมด)

1.2 การใช้พื้นที่

พื้นที่ทั้งหมด 7,838 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,899,120 ไร่ หรือ 4,941,115.24 ไร่ เป็นอันดับที่ 11 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ : อันดับที่ 25 ของประเทศ

การใช้ที่ดิน

1.2.1 **พื้นที่ป่าไม้** 2,740,786 ไร่ หรือร้อยละ 55.94% ของพื้นที่ทั้งหมด

1.2.2 **พื้นที่การเกษตร** 1,248,372 ไร่ หรือร้อยละ 25.48% ของพื้นที่ทั้งหมด

1.2.3 **พื้นที่ชุมชน สิ่งปลูกสร้าง** และอื่น ๆ 858,692 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.35% ของพื้นที่ทั้งหมด

1.2.4 **พื้นที่แหล่งน้ำ** 51,270 ไร่ หรือร้อยละ 1.05% ของพื้นที่ทั้งหมด (สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดอุตรดิตถ์, 2566)

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นภูมิประเทศเขตฝนเมืองร้อน (Tropical savannah climate : A.W) ซึ่งช่วงฝนกับช่วงที่แห้งแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจน ฝนที่ตกในบริเวณจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นฝนที่เกิดจากอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนจะเริ่มตกในเดือนพฤษภาคมและจะตกชุกในเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน ในระหว่างปี พ.ศ. 2553-2561 จังหวัดอุตรดิตถ์มีปริมาณฝนรวมตลอดปีสูงสุดในปี พ.ศ.2554 วัดได้ 2,112.8 มิลลิเมตร และต่ำสุดในปี พ.ศ.2558 วัดได้ 903.9 มิลลิเมตร อุณหภูมิต่ำสุด 10.4 องศาเซลเซียส ในปีช่วงเดือน มกราคม พ.ศ.2559 และอุณหภูมิสูงสุด 43.6 องศาเซลเซียส ช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559 อากาศหนาวเย็นและร้อนจัดในปีเดียว พ.ศ.2559

1.4 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก พิพิธภัณฑ์พระยาพิชัยดาบหัก และพิพิธภัณฑ์ดาบเหล็กน้ำพี้ (ใหญ่ที่สุดในโลก) หลวงพ่อเพชรวัดท่าถนน วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ วัดกลางธรรมสาคร วัดใหญ่ท่าเสา หอวัฒนธรรมจังหวัด วัดดอยแก้ว วัดธรรมาธิปไตย น้ำตกตาดค่อม้า น้ำตกแม่แฝด น้ำตกขุดริด น้ำตกจำเอย และจุดชมวิวยุทธศาสตร์

อำเภอลับแล วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล วัดพระนอนพุทธไสยาสน์ วัดเจติยคีรีวิหาร วัดดอนสัก วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง เมืองทุ่งยั้งและเวียงเจ้าเงาะ อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร อนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ น้ำตกแม่พูล วัดดงสระแก้ว และวัดห้องสูง

อำเภอพิชัย เมืองพิชัย วัดหน้าพระธาตุ บ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก และศาลพระยาพิชัยดาบหัก

อำเภอตรอน บึงทับกระดานสวนนกเขาเหล็กและประเพณีไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติ

อำเภอทองแสนขัน บ่อเหล็กน้ำพี้และพิพิธภัณฑ์บ่อเหล็กน้ำพี้

อำเภอท่าปลา เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนดินช่องเขาขาด ดอยพระธาตุ (เจดีย์กลางน้ำ) อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน บ้านท่าเรือ และภูพญาพ่อ

อำเภอน้ำปาด วนอุทยานต้นสักใหญ่ อุทยานแห่งชาติคลองตรอน น้ำตกคลองตรอน ยอดดอยภูเมียง ถ้ำวัวแดงและถ้ำเสือดาว ถ้ำจัน ถ้ำเต่า อ่างเก็บน้ำห้วยแมงอุทยานแห่งชาติภูสอยดาว น้ำตก ภูสอยดาว และน้ำตกสายทิพย์

อำเภอพากทำ สุสานหอย มะค่าโมงยักษ์ และบ้านมนุญย์แมงป่อง

อำเภอบ้านโคก จุดผ่านแดนถาวรภูคู้

1.5 ข้อมูลการเมืองการปกครอง

จังหวัดอุตรดิตถ์แบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 67 ตำบล 613 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ พิชัย ตรอน ลับแล ท่าปลา น้ำปาด พากทำ บ้านโคก และอำเภอทอง แสนขัน

การแบ่งเขตการบริหารราชการ 3 ระดับ คือ

1.5.1 ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จำนวน 60 หน่วยงาน

1.5.2 ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 33 หน่วยงาน

1.5.3 ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 80 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
- 2) เทศบาลเมืองฯ จำนวน 1 แห่ง
- 3) เทศบาลตำบล จำนวน 25 แห่ง
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 53 แห่ง

ตารางที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์

อำเภอ	พื้นที่		เทศบาลเมือง/ ตำบล	อบต.	ระยะทางห่างจาก จังหวัด (กิโลเมตร)	
	ตร.กม	ตำบล				
เมืองอุตรดิตถ์ (รวม ทม./ทต.)	765.476	17	158	11	7	-
ตรอน	314.51	5	47	2	5	22
ท่าปลา	1710.00	7	76	3	6	40
น้ำปาด	1448.00	7	58	1	7	72
ฟากท่า	1018.67	4	31	1	4	113
บ้านโคก	1055.12	4	31	1	3	165
พิชัย	736	11	98	2	11	45
ทองแสนขัน	503.02	8	65	4	6	8
ลับแล	803	4	49	1	4	42
รวม	8353.80	67	613	26	53	-

ที่มา: ที่ทำการปกครอง จังหวัดอุตรดิตถ์ (2566, น.5)

ประชากร จำนวนประชากรของจังหวัดอุตรดิตถ์ ณ เดือนสิงหาคม 2562 มีทั้งสิ้น 454,077 คน เป็นชาย 222,189 คน หญิง 231,888 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 54 คน ต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ โดยมีความหนาแน่น 194 คน ต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านโคก 14 คน ต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรจังหวัดอุดรดิตถ์

พื้นที่	จำนวนประชากร			จำนวน หลังคาเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
เมืองอุดรดิตถ์	71,719	76,599	148,318	59,146
ตรอน	16,503	17,564	34,067	11,588
ท่าปลา	21,761	21,891	43,652	14,423
น้ำปาด	18,257	18,319	36,576	13,326
ฟากท่า	7,033	7,264	14,297	5,414
บ้านโคก	7,389	7,165	14,554	6,231
พิชัย	36,864	38,987	75,851	26,779
ทองแสนขัน	15,751	15,954	31,705	11,093
ลับแล	26,912	28,145	55,057	22,042
รวม	22,2189	231,888	454,007	170,042

ที่มา: ที่ทำการปกครอง จังหวัดอุดรดิตถ์ (2566, น.6)

1.6 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

1.6.1 ลักษณะทางสังคม สภาพพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์อยู่ในเขตรอยต่อแห่งวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้างและภาคกลางเป็นผลให้ลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภาษาถิ่นและงานประเพณีพื้นบ้านต่าง ๆ มีลักษณะผสมผสานประชากรบางส่วนพูดภาษาไทยภาคกลางบางส่วนพูดภาษาไทยภาคเหนือและ บางส่วนพูดภาษาลาว เป็นต้น

1.6.2 การศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 471 แห่ง มีครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 6,083 คน นักเรียน นักศึกษา 84,071 คน ซึ่งอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อ นักเรียน/นักศึกษา เป็น 1:14

1.7 ข้อมูลเศรษฐกิจ

1.7.1 รายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัว ในปี 2560 รายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัว (GPP Per Capital) ของจังหวัดอุดรดิตถ์เท่ากับ 87,982 บาท เป็นอันดับที่ 10 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 52 ของประเทศ (ที่มา: ข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ในปี 2560 ของจังหวัดอุดรดิตถ์ 38,106 ล้านบาท เป็นอันดับที่ 12 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ และอันดับที่ 59 ของประเทศ

1.8 ข้อมูลด้านการเกษตร

1.8.1 ข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัด จังหวัดอุดรดิตถ์ มีพื้นที่ 7,838.59 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,899,120 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 1,249,902 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.51% ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่นาข้าว 681,400 ไร่ พืชไร่ 315,808 ไร่ สวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น 153,646 ไร่ สวนผัก/ไม้ดอก/ไม้ประดับ 12,689 ไร่ และพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรอื่น ๆ 86,359 ไร่ โดยมีพื้นที่เกษตรกรรมในเขตชลประทาน 103,534 ไร่ และพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน (สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 122 สถานี) 242,110 ไร่

1.8.2 สถานการณ์ด้านทรัพยากรการผลิตและแนวโน้ม

1) ปริมาณน้ำภาพรวมจังหวัด 6,217.24 ล้าน ลบ.ม. ปริมาณน้ำกักเก็บ 6,217.24 ล้าน ลบ.ม. และปริมาณน้ำใช้การ 3,355.07 ล้าน ลบ.ม. (เขื่อนสิริกิติ์ อ่างเก็บน้ำคลองตรอน อ่างเก็บน้ำห้วยแม่แฉะ อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำรี อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก) (ข้อมูล ณ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2566)

2) ปริมาณน้ำฝนสะสม

(1) ปี 2565 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2565 ปริมาณน้ำฝน รวม 1,571.38 มม.

(2) ปี 2566 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 6 พฤศจิกายน 2566 ปริมาณน้ำฝน รวม 1,143.98 มม.

3) ความต้องการใช้น้ำของจังหวัดจำแนก 2 ด้าน

(1) อุปโภคบริโภค 20.23 ล้าน ลบ.ม. (ข้อมูลจาก ปก.)

(2) เกษตรกรรม 0.91 ล้าน ลบ.ม. (ในเขตพื้นที่ชลประทาน)

4) การใช้ประโยชน์และความเหมาะสมของดินเพื่อการเพาะปลูก (Agri-Map analytic)

(1) ข้าว พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม 649,487 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม 52,954 ไร่

(2) ข้าวโพด พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม 120,239 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม 23,311 ไร่

(3) อ้อย พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม 149,002 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม 30,153 ไร่

(4) มันสำปะหลัง พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม 52,749 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม 2,544 ไร่

5) สินค้าสำคัญของจังหวัด สินค้าเด่นที่ได้จดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ได้แก่

(1) ทุเรียนหลงลับแล ลักษณะเด่นเป็นทุเรียนที่มีผลทรงกลม หรือกลมรีขนาดเล็ก เนื้อมากสีเหลืองเข้ม เนื้อแห้งละเอียดเหนียว มีกลิ่นอ่อน รสชาติหวานมัน เมล็ดลีบเล็ก (พื้นที่อำเภอเมืองอุตรดิตถ์, ลับแล, ท่าปลา) ขึ้นทะเบียน GI จำนวน 127 ราย

(2) ทุเรียนหลินลับแล ลักษณะเด่นเป็นทุเรียนที่มีผลทรงกระบอก เปลือกบาง เนื้อสีเหลืองเข้ม เนื้อละเอียดเหนียวแห้ง รสชาติหวานมัน กลิ่นอ่อน เนื้อมากเส้นใยน้อย เก็บไว้ได้นานโดยไม่แฉะ มีเมล็ดลีบเล็ก (พื้นที่อำเภอเมืองอุตรดิตถ์, ลับแล, ท่าปลา) ขึ้นทะเบียน GI จำนวน 30 ราย

(3) สับปะรดห้วยมุ่น ลักษณะเด่น เป็นสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย ขนาดผลรูปทรงกลม ผิวบาง ตาดิ้น สีเนื้อ สีเหมือนน้ำผึ้ง รสชาติหวานฉ่ำ หอม ไม่กัดลิ้น (พื้นที่ปลูกอำเภอน้ำปาด) ขึ้นทะเบียน GI จำนวน 71 ราย

2. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.1 การจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 73-76) กล่าวว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หรือ ศจช. เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของกลุ่มเกษตรกร จัดตั้งขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และชุมชนจากภัยศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมา ดำเนินการโดยการพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก การควบคุมศัตรูพืชอาศัยประสบการณ์และความเคยชิน ขาดความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างมาก จึงทำให้การผลิตพืชไม่ได้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และระบบนิเวศถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเน้นการพัฒนาเกษตรกร และชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนมีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรมากยิ่งขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2.2 วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 73) ระบุวัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้

2.2.1 เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกร/ชุมชนให้มีความรู้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

2.2.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเชื้อจุลินทรีย์ใช้ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง

2.2.3 เพื่อให้บริการความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน

2.3 หน้าที่หลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 73) กำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้

2.3.1 สำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

2.3.2 รายงานและเตือนการระบาดของศัตรูพืช

2.3.3 เรียนรู้เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช

2.3.4 ถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชสู่เกษตรกร

2.3.5 ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช

2.3.6 ขับเคลื่อนมาตรการควบคุมศัตรูพืชสู่เกษตรกรและชุมชน

2.4 องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 73 - 75) กำหนดองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้

2.4.1 สมาชิก ประกอบด้วย ตัวแทนที่มาจากทุกพื้นที่ของชุมชน (ตำบล) และมีความเสียสละ ตลอดจนเป็นผู้มีจิตอาสา เช่น เกษตรกรผู้นำ อาสาสมัครเกษตร เกษตรกรในหมู่บ้านตัวแทนองค์กรส่วนท้องถิ่นหรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม อย่างน้อย 30 คน

2.4.2 สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรมึลักษณะดังนี้

- 1) มีสถานที่สำหรับการพบปะกันของสมาชิก จำนวน 30 คน
- 2) มีพื้นที่สำหรับจัดทำกิจกรรมผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและสารธรรมชาติจากพืช ตลอดจนถึงเก็บวัสดุอุปกรณ์
- 3) สถานที่จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรอยู่ในแหล่งที่ชุมชนหรือเกษตรกรเดินทางได้สะดวกเช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 4) ควรเป็นสถานที่ที่อยู่ติดกับแปลงเรียนรู้เพราะสมาชิกจะต้องมีการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง
- 5) มีวัสดุอุปกรณ์ประจำศูนย์ ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน กระดาษฟาง บอร์ด อุปกรณ์สำหรับผลิตขยายเชื้อจุลินทรีย์
- 6) มีแผนการถ่ายทอดแต่ละสัปดาห์หรือแผนปฏิบัติงานประจำสัปดาห์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เช่น หลักสูตรการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ ฯลฯ ติดไว้ที่ป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้สมาชิกทราบแผนการปฏิบัติงานของศูนย์
- 7) มีโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์เอกสาร วิชาการ คำแนะนำ
- 8) มีตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ ฯลฯ
- 9) อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.4.3 แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชหรือแปลงพยากรณ์เตือนการระบาดของศัตรูพืชเป็นแปลงเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจในการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืชศัตรูธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม

- 1) คัดเลือกแปลงที่มีความเหมาะสมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง เจ้าของแปลงยินยอมและเต็มใจให้ใช้เป็นแปลงเรียนรู้ โดยแปลงนาข้าว ควรมีขนาดประมาณ 1 – 2 ไร่อายุไม่เกิน 1 เดือน หรือตามความเหมาะสม เป็นแปลงตัวแทนในการสำรวจ (แปลงพยากรณ์ หรือ แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช)
- 2) คัดเลือกสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนในการสำรวจหรือสมาชิกศูนย์ฯ ร่วมกันสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

3) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เรียนรู้ในแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ได้แก่ แบบสำรวจ แวนขยาย ถังพลาสติกใส่แมลง สวิงโอบ สมุดบันทึก เครื่องวัดอุณหภูมิความชื้น ยาฉีดยุง (สำหรับน็อคแมลง) กระดาษฟาง สีเมจิก

4) มีการเก็บข้อมูลการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูการผลิต ข้อมูลที่เก็บได้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้เกษตรกรข้างเคียงทราบ เพื่อเฝ้าระวัง และวางแผนการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย

2.4.4 คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน หรือผู้นำชุมชนโดยได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ หรือตำแหน่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

1) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีดังนี้

(1) วางแผนการปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กำหนดกิจกรรมงบประมาณ กรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย

(2) เสนอโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.,อบจ.) สำนักงานจังหวัด

(3) ประธาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืชและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(4) สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เช่นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ

(5) ติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค

(6) ระดมบุคลากร และงบประมาณ

(7) เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจที่มาเรียนรู้โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โดยเกษตรกรลงปฏิบัติจริงและร่วมคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจด้วยตนเองมีเจ้าหน้าที่สนับสนุนความรู้ทางวิชาการและเป็นพี่เลี้ยง

(8) กำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูการเพาะปลูก เช่น การสำรวจระบบนิเวศและศัตรูพืช การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) การผลิตขยายชีวภัณฑ์ เป็นต้น

(9) ลงปฏิบัติงานในแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสำรวจข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สภาพแวดล้อม นำข้อมูลมาจำแนก วิเคราะห์ตัดสินใจ เพื่อเตือนการระบาด การควบคุมโดยวิธีผสมผสาน และวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์

(10) รายงานข้อมูลให้สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ในภาพรวม เพื่อการเฝ้าระวัง และเตือนภัย

(11) รวบรวมและบันทึกข้อมูลที่ได้จากแปลงสำรวจทุกสัปดาห์ เพื่อเป็นข้อมูลประจำแปลง

(12) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว เพื่อจัดหาวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านอื่นๆ ตามที่เกษตรกรสนใจ เช่น ปุ๋ย ดิน พันธุ์ข้าว เป็นต้น

(13) ให้คำแนะนำ ปรึกษา แก่ประชาชนที่สนใจ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตร การตรวจวิเคราะห์สารพิษ เป็นต้น

(14) ประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตลอดจนหลักสูตรแต่ละสัปดาห์ที่จะมีการถ่ายทอดให้เกษตรกรและผู้สนใจทราบทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เป็นต้น

2) ระบบการบริหารศูนย์จัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(1) บริหารบุคลากรและงบประมาณ

(2) กำกับดูแลการดำเนินงานและการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผน

(3) เป็นแกนกลางประสานงานระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.5 แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 75-77) กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรดำเนินการดังนี้

2.5.1 จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน โดยกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองโดยสมาชิกที่ผ่านการอบรม 1 ฤดูกาลปลูกพืช ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการเกษตรและชุมชน

2.5.2 ถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่เกษตรกรต้องการ ซึ่งสมาชิกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะเป็นผู้กำหนดหลักสูตร เวลาและวิทยากร สำหรับหลักสูตรที่จะใช้ถ่ายทอดในแต่ละสัปดาห์

2.5.3 การจัดการศัตรูพืช

1) การเตือนการระบาด ใช้ข้อมูลที่เก็บได้จากแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงของเกษตรกรข้างเคียง หลังจากผ่านการวิเคราะห์แล้ว นำมาเตือนการระบาดศัตรูพืชในระดับ ชุมชน

จังหวัด และระดับประเทศ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุท้องถิ่น ธงสัญลักษณ์ หนังสือพิมพ์ รายวัน วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

2) ให้บริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกรและชุมชน ที่มีปัญหาการระบาดของศัตรูพืช เกษตรกรสามารถนำตัวอย่างศัตรูพืชมาวินิจฉัยได้ตามวัน เวลา ที่สมาชิก ได้กำหนดตารางการเรียนรู้ ของแต่ละสัปดาห์ไว้

3) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง โดยเจ้าหน้าที่จังหวัดทำหน้าที่รวมกลุ่มเกษตรกร เป้าหมาย จากนั้นประสานศูนย์บริหารศัตรูพืชให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างให้แก่เกษตรกร ที่มาขอรับบริการ

4) การบริการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศัตรูพืช หลังการดำเนินการได้ 1 ฤดูกาล ศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนจะมีข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชที่เกิดขึ้นว่ามีกี่ชนิด จำนวนเท่าใด มีปัจจัยอะไรที่มา เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำมาทำปฏิทินจัดการศัตรูพืชหมู่บ้าน หรือนำไปใช้วางแผนในกระบวนการผลิต พืชในฤดูกาลต่อไป

2.5.4 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในแต่ละระดับ ดังนี้

1) กรมส่งเสริมการเกษตร ประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต กรมประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วารสารต่างๆ

2) สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต ประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิทยุท้องถิ่น ข่าวเดือนการระบาด

3) สำนักงานเกษตรจังหวัด ประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น

4) สำนักงานเกษตรอำเภอ ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น ดิต ประกาศ ส่วนในระดับตำบลผ่านทางหอกระจายข่าว กรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล โทรศัพท์ ข่าวเดือนภัย

2.5.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย

1) สร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนา เกษตรกรและชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร

2) จัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรหรือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่นมาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

3) เวทีต่าง ๆ ที่สามารถเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ เวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ระดับเขต จังหวัด อำเภอ (RW, PW, DW) ประชุมเกษตรอำเภอ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ

2.5.6 การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดการศัตรูพืชเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เพื่อถ่ายทอดความรู้ตามที่เกษตรกรต้องการ เช่น ปุ๋ยสั่งตัด ทำเชื้อเห็ด แนะนำพันธุ์ข้าว/ตามตารางการเรียนรู้ โดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเวทีในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

ตารางที่ 2.3 รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี

ที่	ชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	อำเภอ	ประชากร (ราย)	พืชหลัก
1.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านหัวทุ่ง	พากทำ	30	ข้าวเหนียว
2.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลบ้านโคก	บ้านโคก	30	ข้าวเหนียว
3.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลจirim	ท่าปลา	30	ข้าวเหนียว
4.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านวังผาชัน	น้ำปาด	30	ข้าวเหนียว
5.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนหมู่ 9 ตำบลฝักขวง	ทองแสนขัน	30	ข้าวเหนียว
6.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านแก่ง	ตรอน	30	ข้าวเจ้า
7.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไร่อ้อย	พิชัย	30	ข้าวเจ้า
8.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนคิ่งตะเภา	เมือง	30	ข้าวเจ้า
9.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านห้วยใต้	ลับแล	30	ทุเรียน
	รวม	9	270	

3.แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการเกษตร

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

3.1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงแนวคิดในการส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้

ทำนอง สิงคาลวนิช (2514) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2564) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่บริการความรู้ และประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติ ยังผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2564) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า การส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการในการให้การศึกษาของโรงเรียน รวมไปถึงบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยบุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเองเพื่อให้บรรลุผลของการกินดีอยู่ดีของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน

วิรัฐ คงคะจันทร์ (2530) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2564) ได้ขยายความหมายของการส่งเสริมการเกษตรในลักษณะที่พิจารณาเป็นกระบวนการ ประกอบด้วยประเด็นเหล่านี้

- 1) ช่วยเหลือเกษตรกรในการวิเคราะห์สถานการณ์ในอนาคตที่คาดหวัง และปัจจุบันของเขาช่วยเหลือให้เกษตรกรได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากการวิเคราะห์สถานการณ์
- 2) เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาความเข้าใจที่ดีต่อปัญหาดังกล่าว และช่วยในการสร้างความรู้ที่มี
- 3) ช่วยเหลือเกษตรกรให้ได้มาซึ่งความรู้เฉพาะอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคำตอบปัญหาเฉพาะและผลลัพธ์ของสิ่งดังกล่าว เพื่อเขาจะได้สามารถกระทำในแนวทางเลือกที่เป็นไปได้
- 4) ช่วยเหลือเกษตรกรในการคัดเลือก โดยความคิดเห็นของเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับสถานการณ์ของเขา
- 5) เพิ่มแรงจูงใจของเขาโดยการทดลองทางเลือกของเขา
- 6) ช่วยเหลือเกษตรกรในการประเมินผลและปรับปรุงการสร้างความคิดเห็นและทักษะในการตัดสินใจของเขา

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2564, น. 4-17) ได้สรุปความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายความว่า กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนบท ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ การพัฒนากระบวนการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร รวมถึงการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับเกษตรกร และพื้นที่มาประยุกต์ใช้ ในการเสริมสร้างพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้เกษตรกรมีความมั่นคงในอาชีพการเกษตรของเกษตรกร

3.1.2 รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

พลสรานู สราญรมย์ (2564, น. 7-49) สรุปได้ว่ารูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมีหลายรูปแบบ ได้แก่

1) รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรตามจุดเน้น

รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรตามจุดเน้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ จำแนกตามบุคคลเป้าหมาย จำแนกตามพื้นที่เป้าหมาย และจำแนกตามสินค้าและบริการเป้าหมาย ซึ่งรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรตามจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจำแนกตามบุคคลเป้าหมาย โดยมีแนวความคิดจากการพัฒนาที่ต้องการเน้นคนเป็นศูนย์กลางใน การพัฒนาเป็นการพัฒนา “ของคน โดยคน และเพื่อนคน” โดยมีความเชื่อว่าหากพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถแล้วนั้น บุคคลจะสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองและชุมชนได้อย่างยั่งยืนเองได้ รวมถึงสามารถปรับตนเองให้เท่าทันกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการบริหารจัดการ

ลักษณะสำคัญของรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจำแนกตามบุคคลเป้าหมาย มีจุดเน้นคือ “ตัวบุคคลที่ต้องการพัฒนา” สามารถสรุปลักษณะได้ 3 ประเภท ได้แก่ เกษตรกรรายย่อย กลุ่มเกษตรกร และเครือข่ายเกษตรกร และมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของบุคคลทั้ง 3 ระดับดังนี้

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรรายย่อย ในกลุ่มนี้จะเน้นความมั่นคงของชีวิตเป็นพื้นฐาน เนื่องจากการพัฒนาเกษตรกรกลุ่มนี้หมายถึงการพัฒนาเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานค่าครองชีพให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อนเน้นการสร้างองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพการเกษตร เน้นการจัดที่ดินทำกิน สร้างความมั่นคงทางอาหารและรายได้

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรในกลุ่มนี้คือเกษตรกรที่มีความมั่นคงของชีวิตจากการประกอบอาชีพการเกษตรตามหลักการทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ซึ่งจะต้องก้าวไปสู่การพัฒนาขั้นที่ 2 คือ การรวมกลุ่ม

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของเครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายเกษตรกรหมายถึงเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมในการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีการประสานงานกับภาคีเครือข่าย ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมจึงเน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายกับภาคีต่าง ๆ ของการผลิตการตลาดและเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรม ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการเกษตรให้ความสำคัญกับ การพัฒนาคน เป็นหลัก โดยมีแนวคิดคือทำให้คนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนา หากคนมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความรู้ ก็สามารถยกระดับในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศต่อไปได้

2) วิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2564, น. 4-41 – 4-51) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่า วิธีการสอน หรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพิจารณาถึงวิธีการดังนี้

(1) วิธีการส่งเสริมการและพัฒนากิจกรรมโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ มีรูปแบบวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

ก. วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ หรือการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับและสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วในวิธีการนี้มีหลายวิธีและเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

ก) การเยี่ยมเยียนไร่นาและบ้านของเกษตรกร เป็นวิธีการที่นักส่งเสริมลงพื้นที่เข้าไปพบปะพูดคุยรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรถึงบ้านหรือในแปลงโดยเข้าไปเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถสร้างความคุ้นเคย ความพึงพอใจในการส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกรเป็นอย่างดี เป็นการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพมาก ถ้าหากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจ มีปฏิสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อกัน ส่งผลให้การส่งเสริมการเกษตรมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ ในพื้นที่ แต่วิธีการนี้ยังมีข้อจำกัด

เช่น การใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อเกษตรกรในอัตราที่สูง การใช้ระยะเวลาในการพบปะเกษตรกรแต่ละราย ไม่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้ทุกราย ทำให้เกิดความไม่พอใจระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองในเกษตรกรที่มีโอกาสพบปะกับเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรที่ไม่มีโอกาสในการพบปะกับเจ้าหน้าที่ จะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ มีการสร้างทัศนคติที่ไม่ดี และส่งผลกระทบต่อส่งเสริมการเกษตร

ข) *เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน* เป็นวิธีการที่เกษตรกร เข้ามารับการส่งเสริมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำนักงาน เนื่องจากเกษตรกรมีความสนใจ เชื่อมั่น กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เร่งด่วนด้านการเกษตร

ค) *การติดต่อทางโทรศัพท์* ในปัจจุบันมีการใช้โทรศัพท์กันแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทางโทรศัพท์กันมากขึ้น เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว และลดระยะเวลา และระยะทางระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้มากขึ้น

ง) *การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว* เป็นวิธีการเขียนจดหมายในการสื่อสารกันระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเมื่อเกิดปัญหาหรือมีความต้องการความช่วยเหลือ หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเขียนจดหมายถึงเกษตรกรเพื่อประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนข่าวสารต่าง ๆ

จ) *การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ* ลักษณะการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จะเป็นการพบกันตามสถานที่ต่าง ๆ โดยบังเอิญในการพูดคุยซักถามปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาและให้ข้อเสนอแนะเกษตรกร

ข. *วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล* เป็นการส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากชั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลองทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจแล้ว สมาชิกก็อาจจะไปถึงขั้นยอมรับ (adoption) โดยวิธีการนี้จะต้องมีการเตรียมการเป็นอย่างดีมีเป้าหมายและดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีสมาชิกในกลุ่มจะเป็นพลังในการเปลี่ยนแปลงกลุ่มและผลักดันให้เป็นไปตาม วิธีการที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

ก) การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีการส่งเสริมที่สำคัญและใช้ได้ผลอยู่เสมอ มา เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีโอกาสร่วมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม รับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน รู้สึกร่วมกันและปฏิบัติร่วมกัน

ข) การฝึกอบรม เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมาก และเป็นประจำ การดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ค) การสาธิต เป็นวิธีการส่งเสริมโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน ทำให้ได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติ และยังสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นการพัฒนาทักษะของผู้ที่ได้รับการส่งเสริม

ง) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในการศึกษา และดูงานจะทำให้มีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นที่สำเร็จแล้วมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่น และยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

ค. วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน เป็นการส่งเสริมแบบมวลชนโดยใช้สื่อมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวางได้แก่

ก) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ เป็นการนำสิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อเผยแพร่เพื่อใช้ในการส่งเสริม มี 3 ลักษณะ คือ เอกสารสรุปผลการวิจัยค้นคว้า เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต

ข) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็งที่มีภาพประกอบ มีข้อความสั้น ๆ เข้าใจง่าย มีสีสันสวยงาม ทำให้ผู้พบเห็นสะดุดความสนใจ เร่งเร้าสนับสนุนความคิดอย่างหนึ่งอย่างใด

ค) หนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกสม่ำเสมอการใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อในการส่งเสริมต้องมีการคัดเลือกข่าวสารที่น่าสนใจ เป็นที่ต้องการของเป้าหมาย มาเขียนให้อ่านง่ายหรือสรุปเป็นประโยคสั้น ๆ มีความชัดเจนของเนื้อหา

ง) วิทยุ เป็นสื่อมวลชนที่สามารถแพร่กระจายไปได้ไกลและวงกว้างให้ข่าวได้เร็วที่สุด เข้าถึงบุคคลได้ทุกระดับ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ในการส่งเสริมการเกษตรสามารถใช้วิทยุในการเผยแพร่กระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นให้เกษตรกรกรฟังได้

จ) โทรทัศน์ เป็นสื่อที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทั้งภาพและเสียงไปพร้อมกัน การแสดงและการพูดต้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน ในการส่งเสริมการเกษตรสามารถใช้โทรทัศน์เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การแจ้งเตือนด้านการเกษตร รวมถึงการนำเสนอเรื่องราวด้านการเกษตรที่ประสบความสำเร็จให้แก่เกษตรกรรับชมได้

ฉ) ภาพยนตร์ เป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม เนื่องจากสามารถดึงดูดความสนใจ กระตุ้นความสนใจของประชาชนได้

ช) การจัดนิทรรศการ เป็นการใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่งานเพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก

ง. การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ มีรูปแบบวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

ก) การส่งเสริมโดยการเลือกส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว (Single Topic Approach) มีข้อสมมติว่า ถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลง พบว่าเขาปฏิบัติตามได้ผลเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ภายหลัง การเข้าถึงแบบนี้มีการเลือกเรื่องก็ทำการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว เช่น การทดลองปุ๋ย การใช้ข้าวพันธุ์ใหม่ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและให้ผลผลิตสูงใช้กับบุคคลเป้าหมายที่อยู่ไกลในที่กันดาร หรือจากการติดต่อจากเจ้าหน้าที่และโลกภายนอก

ข) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลายๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน (Integrated Approach or Package Approach) โดยการส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยในการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น เช่น การเพิ่มในผลผลิตข้าว สิ่งที่จะมาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง พันธุ์ข้าว เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำอยู่แล้วพอสมควร และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งปฏิบัติหรือความรู้ใหม่ ๆ

ค) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน (Farm and Home approach) ต้องคำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว และต้องคำนึงว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้การจัดฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครอบครัวมีรายได้สุทธิสูงในสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่ง ๆ การเข้าถึงแบบนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงคือมีการทำมาหากินเต็มที่ขึ้น การเข้าถึงแบบนี้เพื่อที่จะให้บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้ โดยการลงทุนผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากที่สุดในการทำงานในบ้าน และในฟาร์ม

ง) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ (Intensive) โดยเฉพาะโดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิต และการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้นหรือเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

จ. วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ ซึ่งสามารถ แบ่งได้เป็น 4 แนวทาง ดังนี้

ก) การใช้แบบ Change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง (Generalist approach) โดยถ่ายทอดแบบกว้างๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง (Specific)

ข) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) เป็นกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ สัตว์ การจัดฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

ค) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative approach) ซึ่งดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละทีก็ได้ประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร

ง) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุหรือสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอื่นๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในความคิดของเกษตรกร

ฉ. วิธีการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจุบันพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียม และการวิวัฒนาการส่งข้อมูลผ่านเครื่องส่งมอดูม หรือคอมพิวเตอร์จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดมากที่สุดและเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการที่สามารถนำข้อได้เปรียบหรือสิ่งที่มีอยู่ในระบบสื่อสารข้อมูลทางไกลมาใช้ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตผลการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงที่สุดยิ่ง โดยผนวกเข้ากับวิธีการอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้นอกจากข้อมูลเทคโนโลยีการเกษตร ผลิตผลแล้วยังสามารถจะรับข้อมูล หรือเข้าสู่ข้อมูลตรวจสอบและติดตามสภาวะ

ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีการผลิตและข้อมูลการตลาดได้ด้วย อันเป็นผลต่อการกำหนดแนวทางการผลิต แม้ว่าขณะนี้ส่วนใหญ่เกษตรกรยังไม่สามารถพัฒนาถึงขั้นดังกล่าวนี้ แต่หน่วยงานส่งเสริมสามารถจะเป็น แหล่งของการใช้สื่อสารดังกล่าวได้ดี จึงนับว่าเป็นการส่งเสริมอีกรูปแบบหนึ่ง สำหรับอนาคตของการพัฒนาการเกษตรมากทีเดียวโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจจะต้องได้รับการพัฒนาการใช้การรวบรวมข้อมูลและถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรได้

ช. *วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์* ในปัจจุบันนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการเกษตร ในลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสาน (Integrated) กันตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกรตลอดจนผู้ที่สนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจรโดยเริ่มตั้งแต่ทรัพยากรการผลิต การลงทุน การผลิต การวิเคราะห์สภาวะการด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยีการผลิต การดำเนินการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการจัดการผลผลิตสู่ตลาด และอุตสาหกรรมแปรรูป ซึ่งจัดว่าศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ และปฏิบัติการผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่ดี แนวทางในการผสมผสานความต้องการ ชุมชนทรัพยากรท้องถิ่นชุมชน กลุ่มเกษตรกร และองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น อบต. หรือ อบจ. เป็นต้น ให้สอดคล้องกับการให้เทคโนโลยีการผลิตของกระทรวง ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแห่งนี้นับเป็นยุทธวิธีใหม่ ในการส่งเสริมการเกษตรในลักษณะของการเรียนรู้ และปฏิบัติร่วมกันของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งไม่ได้เป็นไปในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งด้านเดียว แต่เป็นลักษณะของบูรณาการ การผลิต อันจะสามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ยิ่ง เกษตรกร จะสามารถเรียนรู้กระบวนการผลิต การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองอย่างดียิ่ง โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

ก) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล เป็นศูนย์ที่เกษตรกรดำเนินการในลักษณะรวมกลุ่มกันเป็นคณะกรรมการและดำเนินการถ่ายทอดความรู้ผ่านระบบต่าง ๆ ได้แก่ เกษตรกรผู้นำ ประชาชนชาวบ้าน เพื่อให้เกษตรกรในตำบลได้มีการเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงจากคนที่ประสบความสำเร็จ

ข) ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล เป็นศูนย์หรือการรวมกลุ่มของเกษตรกร ในการใช้เวลาว่างในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนปัญหา วิเคราะห์ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง

ค) การถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมชุมชน/วิสาหกิจชุมชน/ประชารัฐพัฒนา แบบบูรณาการ การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากษेत्रโดยอิงประชารัฐหรือวิสาหกิจของชุมชน ย่อมสามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพแก่งานส่งเสริมอันเป็นบทบาทที่สามารถจะดำเนินการในการร่วมวางแผนการผลิตอย่างบูรณาการและครบวงจรได้ตามเป้าหมายของการทำเกษตรได้

สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการถ่ายทอดความรู้ การนำความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่มา ถ่ายทอดให้เกษตรกรทั้งวิธีการส่งเสริมการและพัฒนากษेत्रโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ และวิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ซึ่งมีวิธีการในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่หลาย แต่ทุกวิธีการมีจุดประสงค์เดียวกันคือให้เกษตรกรมีความรู้ เกิดการยอมรับ นำไปทดลองและปฏิบัติใช้จริงในการทำเกษตร

3.1.3 การใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2565, น. 38-51) กล่าวว่า มีการนำสื่อมาใช้ในด้านการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र เพื่อใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำอาชีพเกษตรกรรม และยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยจะต้องมีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับการสื่อสาร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้และเข้าใจ โดยมีหลักการเลือกสื่อ ดังนี้

- 1) เลือกสื่อให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับ
- 2) เลือกใช้สื่อให้เหมาะกับช่องทางในการสื่อสาร
- 3) เลือกใช้สื่อให้เหมาะกับคุณสมบัติของสื่อและเนื้อหา
- 4) เลือกสื่อให้เหมาะกับงบประมาณ และบุคลากร
- 5) เลือกสื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

การที่นักส่งเสริมจะทำการเลือกใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือช่วยจะต้องมีความรู้ มีทักษะในการเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทให้เหมาะสม เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรประสบความสำเร็จและตรงตามเป้าหมาย โดยสามารถแบ่งประเภทการใช้สื่อได้ดังนี้

1) การใช้สื่อบุคคลเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र เป็นเครื่องมือการใช้สื่อที่ใช้คำพูดเป็นหลักเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง มีด้วยกัน 2 แบบ คือ แบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ทั้ง 2 แบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ชักจูงใจ และก่อให้เกิดการปฏิบัติตาม สามารถแบ่งประเภทการใช้สื่อบุคคลได้ดังนี้

- (1) การพูดสนทนา
- (2) การอภิปราย
- (3) การประชุม

- (4) การฝึกอบรม
- (5) การสัมมนา
- (6) การพูดในที่ชุมชน

2) การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เป็นสื่อที่ต้องมีการวางแผนเพื่อจัดทำสื่อขึ้นมาโดยคำนึงถึงเกษตรกรหรือผู้รับสารเป็นหลัก มีหลักการทำสื่อสิ่งพิมพ์ก็คือ การเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจง่ายต่อการทำความเข้าใจ ขนาดของสื่อ การใช้รูปภาพประกอบ รูปแบบของสื่อ การจัดองค์ประกอบของสื่อให้เหมาะสมตามรูปแบบของสื่อและผู้รับสาร สามารถแบ่งประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ได้ดังนี้

- (1) วารสาร
- (2) นิตยสาร
- (3) จดหมายข่าว
- (4) ป้ายประกาศและโปสเตอร์
- (5) แผ่นพับ
- (6) เอกสารเผยแพร่
- (7) ใบปลิว

3) การใช้สื่อกระจายภาพและเสียงเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จัดเป็นสื่อมวลชนเนื่องจากสามารถแพร่กระจายเข้าถึงบุคคลตามพื้นที่ต่าง ๆ พร้อมกันได้เป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน โดยผ่านการใช้คลื่นวิทยุ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า สายเคเบิล ดาวเทียม หรือระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการส่งสัญญาณกระจายภาพและเสียง เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงบุคคลเป็นจำนวนมากเนื้อหาที่น่าสนใจต้องมีความถูกต้อง เป็นประโยชน์ เหมาะสม เชื่อถือได้ ทันสมัย มีความน่าสนใจ และเป็นสื่อที่ต้องใช้ทักษะในการผลิตค่อนข้างสูง สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

(1) วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียงมีความคมชัด มีรูปแบบรายการเพื่อการเกษตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ รายการประเภทความรู้ รายการข่าว รายการสารคดี

(2) วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อในรูปแบบการกระจายเสียง สามารถแบ่งได้เป็น 8 ประเภท คือ รายการสนทนา รายการสัมภาษณ์ รายการอภิปราย รายการสารคดี รายการนิตยสารทางอากาศ รายการข่าว รายการตอบคำถาม รายการปกิณกะ

4) การใช้สื่อออนไลน์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เป็นสื่อที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถแลกเปลี่ยนพูดคุยระหว่างกันได้ทันที ติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วทุกมุมโลกอย่างไร้พรมแดน โดยปัจจุบันการติดต่อสื่อสารประเภทนี้เรียกว่า สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยความเจริญทาง

เทคโนโลยีในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้าถึงสังคมชนบทมากขึ้นรวมถึงเกษตรกรมีสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตส่งผลให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลด้านการเกษตรผ่านสื่อได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การเลือกใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจะต้องรู้ถึงเป้าหมายหรือผู้ที่รับสารคือใคร ความรู้ ทักษะ ที่จะถ่ายทอดเหมาะสมกับเป้าหมายในลักษณะไหน ความซับซ้อนของเนื้อหาองค์ความรู้มีมากน้อยแค่ไหน เป็นหน้าที่ของนักส่งเสริมการเกษตรที่จะต้องมีความรู้ มีการวิเคราะห์ วางแผน ออกแบบ ในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับเป้าหมายเพื่อให้การส่งเสริมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 แนวคิดทฤษฎีความต้องการ

3.2.1 ทฤษฎีความต้องการ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2554) อ้างถึงใน เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2565, น.26) ให้ความหมายว่า ความอยากได้ ใครได้ หรือความประสงค์ ความต้องการเป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อสนองความปรารถนาของตนเอง ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ต้องมีการเรียนรู้ถึงทฤษฎีความต้องการ ได้แก่ ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม เอช. มาสโลว์ ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์

1) ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม เอช. มาสโลว์

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2565, น. 26-27) ได้กล่าวไว้ว่า อับราฮัม เอช. มาสโลว์ ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์จะถูกกระตุ้นโดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพอใจ ซึ่งสามารถกำหนดลำดับขั้นต่าง ๆ ได้ 5 ขั้น ดังนี้

(1) ความต้องการทางกายภาพ หมายถึงความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต หรือปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค

(2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เป็นความต้องการขั้นที่ 2 เกี่ยวกับความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและมีชีวิตที่มั่นคง

(3) ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการขั้นที่ 3 ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มของสังคม รวมถึงความต้องการความรัก

(4) ความต้องการการยกย่อง เป็นความต้องการให้คนอื่นยอมรับยกย่องเชิดชู และเคารพนับถือจากสังคม

(5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการความสำเร็จขั้นสูงสุดที่ตนเองจะสามารถทำได้

2) ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2565, น. 29-30) ได้กล่าวไว้ว่า เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ จัดกลุ่มความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการการก้าวหน้า หรือเรียกกันว่า ทฤษฎี ERG (ERG theory)

(1) *ความต้องการดำรงชีวิตอยู่* เป็นความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต เพื่อตอบสนองให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ต่อไป

(2) *ความต้องการความสัมพันธ์* เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

(3) *ความต้องการความก้าวหน้า* เป็นความต้องการสูงสุด เป็นความต้องการภายในเพื่อพัฒนาตัวเอง เพื่อความเจริญเติบโต ใช้ความสามารถของตัวเองอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ มีเริ่มมีความต้องการมาตั้งแต่เกิด ความต้องการของมนุษย์แต่ละคนจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคล สังคม ปัจจัยและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว เพื่อสนองความต้องการของตนเองให้ได้ตามที่ตั้งไว้

3.2.2 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับสื่อของบุคคลเป้าหมาย

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2565, น. 35-56) ได้อธิบายสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับสื่อของบุคคลเป้าหมาย ดังนี้

1) *สภาพแวดล้อมภายใน* หมายถึง ตัวของเกษตรกรเอง สามารถแบ่งได้เป็นดังนี้

(1) *ความสามารถในการรับรู้* การรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสสามารถจัดลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้ รับรู้ด้วยการลิ้มรสด้วยลิ้นร้อยละ 3 การสูดดมกลิ่นด้วยจมูกมีร้อยละ 3 การสัมผัสด้วยประสาททางกายมีร้อยละ 6 การฟังด้วยหูมีร้อยละ 13 การรับรู้ด้วยสายตา มีร้อยละ 75 ในการที่จะทำให้การรับรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรจะต้องเลือกวิธีการรับรู้ที่หลากหลายและผสมผสานในรูปแบบต่าง ๆ

(2) *ระดับการศึกษา* บุคคลที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะทำให้มีโลกทัศน์ในการรับรู้เรื่องต่าง ๆ ได้กว้างขึ้น มีการเลือกใช้สื่อเพื่อค้นคว้าข้อมูลข่าวสารด้วยตนเองมากขึ้น

(3) *จิตใจ* การเปิดกว้างเพื่อรับสิ่งใหม่ ๆ ไม่ต่อต้านหรือมีอคติในการเปลี่ยนแปลง มีการชวนขยายแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา

2) สภาพแวดล้อมภายนอก

(1) สภาพทางสังคมของบุคคลเป้าหมาย สังคมของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในชนบท จะต้องมีความสามารถในการเฝ้าระวังต่อการรับสื่อ ดังนี้ 1) การติดต่อกับสังคมภายนอกหรือชุมชนอื่น เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ กับบุคคลอื่น 2) ความเชื่อและทัศนคติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ขัดต่อการรับรู้ข่าวสาร เทคโนโลยี และสื่อใหม่ ๆ 3) การเป็นผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

(2) สภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลเป้าหมาย ถ้าสภาพเศรษฐกิจของบุคคลเป้าหมายยิ่งดีก็จะมีโอกาสในการเลือกใช้สื่อได้หลากหลายชนิด สภาพเศรษฐกิจในที่นี้ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางการเงิน พื้นที่ครอบครอง ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกล อุปกรณ์ทางการเกษตรและอื่น ๆ

(3) สถานภาพทางกายภาพ ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่มาจากบุคคลไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิจัย ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เพื่อบ้าน ต้องมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย นำไปปฏิบัติได้จริง 2) สถานที่ตั้งของแหล่งข้อมูล มีความสะดวกต่อการใช้บริการของเกษตรกร ห่างไกลจากแหล่งชุมชนมากน้อยเพียงใด 3) อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุน มีความพร้อมต่อการให้บริการและมีความพร้อมในการใช้งานมากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับสื่อของบุคคลเป้าหมายหรือเกษตรกรมีอยู่ 2 ปัจจัยก็คือ ปัจจัยแรกที่มีผลโดยตรง ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในหรือตัวของเกษตรกรเองที่พร้อมจะรับรู้หรือเรียนรู้มากน้อยเพียงใด ปัจจัยที่สองได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจในการรับรู้ของเกษตรกร

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 สภาพพื้นฐานทางบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

4.1.1 เพศ

นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562, น.63) ได้ศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนประมาณสองในสามเป็นเพศหญิง สอดคล้องกับไพศาล แก้วบุตรดี (2564, น.49) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สมาชิกร้อยละ 66.9 เป็นเพศหญิง

4.1.2 ระดับการศึกษา

นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562, น.53) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าสมาชิกส่วนมากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับไพศาล แก้วบุตรดี (2564,น.49) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า จบ การ ศึ ก ษ า ร ะ ดั บ ประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 34.8

4.1.3 ตำแหน่งทางสังคม

นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562: น.55) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ต่างกับไพศาล แก้วบุตรดี (2564,น.49) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคมร้อยละ 65.2 โดยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 20.8 ดังนั้นบทบาทหน้าที่และภารกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ มีผลต่อการประสานงานกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา ภาคเอกชนและองค์กรทางสังคมในพื้นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารุณี ลายหงษ์ (2559 : 102)อ้างถึงในกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์หนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการดำรงตำแหน่งทางสังคมที่ระบุว่า เกษตรกรสมาชิกศูนย์ฯ ต้องเป็นบุคคลในชุมชนที่มีความสนใจในการเรียนรู้หรือร่วมทำกิจกรรมในการป้องกันแก้ไขปัญหาศัตรูพืช ซึ่งเป็นผู้มีความเสียสละและมีจิตใจอาสาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4.1.4 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

กิตติวรรณ มะโนภักดิ์ (2560: น.40) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 10 ไร่ขึ้นไป สุวรรณาทอง และคณะ (2561: น.25) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกข้าวจำนวน 16-20ไร่ นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562: น.55) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 20.10 ไร่และไพศาล แก้วบุตรดี (2564,น..) พบว่าสมาชิกปลูกข้าวเป็นหลักเฉลี่ย 23.10 ไร่

4.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและแรงงาน

กิตติวรรณ มะโนภักดิ์ (2560: น.40) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกครัวเรือนจำนวน 4-5 คน จันทร์เพ็ญ ภูผาเต็น และ หลิง แก้วเกิด (2561: น.9) พบว่าเกษตรกรมีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4-6 คน นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562: น.67) พบว่ามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.00 คน ไพศาล แก้วบุตรดี

(2564,น.49) พบว่าส่วนใหญ่สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.18 คนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3.00 คน

4.1.6 อาชีพหลัก อาชีพรอง

จันทร์เพ็ญ ฎาเด้น และ หญิง แก้วเกิด (2561: น.8-9) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักและอาชีพรองอยู่ในภาคการเกษตร นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562: น.67) พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบอาชีพทำนาและไพศาล แก้วบุตรดี (2564,น..)พบว่าสมาชิกร้อยละ 96.1 ประกอบอาชีพหลักทำนาและร้อยละ 91.6 มีอาชีพรอง

4.2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก และเข้าใจว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการ และพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช ได้รับทราบข่าวสาร ด้านจัดการศัตรูพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก การมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสมาชิกศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนร่วมในดำเนินงานมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การเข้าประชุม อบรมถ่ายทอดความรู้อย่างน้อย 3 ครั้ง/ฤดูกาล รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ โดยการฝึกอบรมสาธิต ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา ไพศาล แก้วบุตรดี (2564) ได้ศึกษา แนวทางพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าสมาชิกศูนย์ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 3.78 เห็นด้วยระดับมาก โดยสมาชิกเห็นด้วยด้านหลักสูตรการผลิตขยายชีวภัณฑ์มากที่สุดร้อยละ 3.93 เนื่องจาก สมาชิกได้รับการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้จนเกิดทักษะและความชำนาญ มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตขยายและการนำไปใช้ สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และยังสามารถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกและผู้สนใจได้

4.3 ปัญหาของสมาชิกเกี่ยวกับดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

นครินทร์ ศุภพงษ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่าปัญหาและข้อเสนอแนะ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนร้อยละ 66.90 ขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน และในการถ่ายทอด การรับความรู้ควรมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรับความรู้

4.4 การพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง (2558) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) ประชานและกรรมการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 58.1 ปี สถานภาพสมรส จบชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (2) กรรมการส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับมาก (3) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีการดำเนินงานด้านสถานที่ตั้ง สมาชิก การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริการจัดการ และการบูรณาการการดำเนินงาน (4) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาระดับปานกลางในทุกด้าน (5) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต้องการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก เกี่ยวกับเรื่องเทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การวินิจฉัยศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีผสมผสาน การผลิตและขยายศัตรูธรรมชาติ การเยี่ยมไร่นา การศึกษาดูงาน และการสาธิต นอกจากนี้ (6) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในแต่ละกลุ่มพีชหลักมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานในเรื่องรายได้ รายจ่ายภาคเกษตร รายได้รวม ปัญหาสถานที่ตั้งศูนย์ การบูรณาการ การประชาสัมพันธ์ ความต้องการความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่

ธนานันต์ ดั่งสวัสดิ์ (2565) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ตำบลโพทะเล อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 28.7 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สภาพทางเศรษฐกิจสมาชิกมีรายได้ในภาคการเกษตร เฉลี่ย 174,433 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำเกษตรเป็นของตนเอง (2) การจัดการของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก คือ ด้านกลุ่มและการจัดการกลุ่มพบว่า สมาชิกมีส่วนในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ด้านบทบาทและภารกิจ พบว่า สมาชิกมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ยอย่างถูกต้อง ด้านการเรียนรู้ พบว่า สมาชิกได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่รัฐ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม ด้านการจัดการกองทุน พบว่า สมาชิกบางส่วนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการจัดการเงินกองทุน ด้านการขยายผล/การสร้างเครือข่าย พบว่า กลุ่มมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์งานกลุ่ม รับเป็นวิทยากรด้านการเกษตรให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ (3) ปัญหาการดำเนินงานกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อเสนอแนะคือ ต้องการการสนับสนุนองค์ความรู้การ

ใช้ปฎิบัติต้นทุนการผลิต และการจัดการกองทุนเงินปันผลและการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก (4) แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ได้แก่ การสื่อสารแผนงานการติดตามและประเมินผล การเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ การศึกษาดูงานกลุ่มที่เข้มแข็ง การจัดการกองทุน ภาครัฐส่งเสริมการดำเนินงานกองทุน และการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มเกษตรกร

พัชรินทร์ ธนกุลเศรษฐ์ (2565) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการสินค้าเกษตร ตลาดเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) ศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการสินค้าเกษตร ตลาดเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรีเป็นสถานที่ให้เกษตรกรมาจำหน่ายสินค้า และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการตลาด (2) ความรู้โดยภาพรวมเกษตรกรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 11.33 ข้อ จาก 15 ข้อ แหล่งความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับจากสื่อออนไลน์มากที่สุด ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของศูนย์เรียนรู้ฯ มากที่สุด รองลงมา คือ มาตรฐานสินค้าเกษตร ความต้องการของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านสินค้ามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสถานที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ (3) การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยประเด็นเรื่อง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ มากที่สุด ความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านสินค้ามากที่สุด (4) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พึงพอใจด้านสินค้ามากที่สุด ปัญหาของผู้ใช้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด พบว่าปัญหาด้านการส่งเสริมการขาย และการประชาสัมพันธ์มากที่สุดข้อเสนอแนะควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น (5) ปัญหาของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าด้านกฎระเบียบสมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของศูนย์เรียนรู้ฯ มากกว่าข้ออื่น ๆ ข้อเสนอแนะ คือ คณะกรรมการควรมีความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎระเบียบกับสมาชิกเพื่อให้การปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จุดแข็งของศูนย์เรียนรู้ฯ คือ เกษตรกรมีจิตบริการ สถานที่สะอาด จุดอ่อน คือ เกษตรกรขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีผลิตสินค้า และอุปสรรคคือ ลูกค้าขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้า โดยมีแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย เพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น

มาศวิภา เตโซ (2563) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอแก่งคอย จังหวัด สระบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 74.10 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 59.15 ปี ร้อยละ 43.5 จบระดับประถมศึกษา (2) ผลการดำเนินงาน เกษตรกรมีความสนใจและพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ประเด็นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านแปลงเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ประเด็นเป็นพื้นที่เดินทางสะดวก ด้านการดำเนินงานอยู่ใน ระดับมาก ประเด็นมีการประชุมเชื่อมโยงเครือข่าย (3) ปัญหาการดำเนินงาน ด้านแปลงเรียนรู้ อยู่ใน ระดับมาก ประเด็นแปลงสาธิตขาดความพร้อมในการเข้ามาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ประเด็นการให้บริการไม่สามารถบริการทางการเกษตรได้อย่างครอบคลุม และ (4) แนวทางพัฒนาที่สำคัญ คือ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบ ขยายผลเกษตรกรต้นแบบ สร้างทายาทเกษตรกรกร พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาแปลงเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ให้ตอบ โจทย์ชุมชน พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีความพร้อม สร้างและพัฒนาเครือข่าย ให้การบริการและติดตาม ผู้ใช้บริการ บูรณาการการทำงาน และเชื่อมโยงเครือข่าย

สายพิน ชูจิตร์ (2565) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางการส่งเสริมการจัดการ ศัตรูมะพร้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 60.26 ปี ประสบการณ์ในการปลูกมะพร้าว เฉลี่ย 25.47 มีพื้นที่ ากการเกษตรเฉลี่ย 9.83 ไร่ (2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกมะพร้าวระยะ 8.5x8.5 เมตร ไม่มีการให้น้ำมะพร้าว ใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ไม่มีการลอกเลนขึ้น ร่องสวน และพบศัตรูมะพร้าว คือ ตัวแรด ตัวงวงมะพร้าว แมลงดำหนาม หนอนหัวดำมะพร้าว ไรสี ขา กระรอก และหนู (3) เกษตรกรมีวิธีการจัดการศัตรูมะพร้าวโดยวิธีผสมผสานอยู่ในระดับน้อย โดย เกษตรกรมีการใช้วิธีชีววิธี ได้แก่ ใช้ตัวห้ำ ตัวเบียน และวิธีเขตกรรม ได้แก่ การกำจัดแหล่งอาศัยของ แมลงสัตว์ศัตรูมะพร้าว (4) ปัญหาในการจัดการศัตรูมะพร้าวของเกษตรกรคือขาดความรู้ ขาดแรงงาน ขาดเงินทุน และเครื่องมือในการจัดการศัตรูมะพร้าว (5) ต้องการการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่รัฐ โดย วิธีการสาธิต/ฝึกปฏิบัติ แนวทางการส่งเสริม ได้แก่ (1) ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการจัดการ ศัตรูมะพร้าวโดยวิธีผสมผสาน (2) ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตแตนเบียน (3) จัดทำ แปลงพยายกรณ์เฝ้าระวังการระบาดของศัตรูมะพร้าว และ (4) จัดตั้งเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ไพศาล แก้วบุตรดี (2564) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางพัฒนาศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุสมาชิกเฉลี่ย 54.76 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นสมาชิกศูนย์เฉลี่ย 3.35 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.18 คนจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 3.00 คน รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 108,951.40 บาท มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย จำนวน 26.77 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ยจำนวน 23.10 ไร่ (2) สมาชิกมีระดับความคิดเห็นต่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ต่อความพร้อมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.63) โดยเห็นด้วยต่อความรู้ความสามารถเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก (3.80) รองลงมาคือ หลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.78) ความเป็นประโยชน์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.64) และเห็นด้วยระดับปานกลางต่อสถานที่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.31) (3) สมาชิกมีปัญหาภาพรวมระดับน้อย โดยระดับปัญหามาก คือ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย 3.66 รองลงมาคือ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ (2.97) การจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์ (2.17) การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ (2.07) และการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (1.87) (4) แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พัฒนาโครงสร้างศูนย์ให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอารักขาพืช ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ให้ทันสมัย เนื้อหาสั้นกระชับครอบคลุมทุกประเด็น และส่งเสริมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิก ให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ด้านการอารักขาพืช ให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้สู่เครือข่าย และเกษตรกรทั่วไป สามารถนำไปบริหารจัดการศัตรูพืชด้วยตัวเองได้

ความคิดเห็นและการจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ปาริชาติ อารมณ์วิธานพ (2555) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษา เรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จากกลุ่มตัวอย่าง 130 ราย ของ 26 ศูนย์ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากคำถามปลายเปิด และปลายปิด จากการศึกษาในระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพบว่า คณะกรรมการส่วนมากมีความรู้ระดับมากและความเข้าใจว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้บริการและพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช และรับข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชจากนักส่งเสริมการเกษตร ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวม พบว่าคณะกรรมการเห็นด้วยในระดับมาก และเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ สมาชิกศูนย์การจัดการศัตรูพืชชุมชนต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรแล้วเท่านั้น และเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางวิชาการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ คณะกรรมการส่งนใหญ่ระบุว่าขาดความรู้ และงบประมาณในการดำเนินงานด้านการจัดการศัตรูพืช และได้เสนอแนะว่าควรจัดให้มีการอบรม และฝึกปฏิบัติด้านการจัดการศัตรูพืชให้กับคณะกรรมการ และศึกษาปัญหาของพื้นที่ก่อนกำหนดนโยบาย

พนิดา นันตะน้อย (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีผสมผสานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดพะเยา เก็บข้อมูลจากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดพะเยา จากกลุ่มตัวอย่าง 162 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างพร้อมกับการสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความรู้ และทักษะด้านการจัดการศัตรูพืชแบบวิธีผสมผสานในระดับปานกลาง และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเสนอแนะให้มีการจัดการฝึกอบรมเรื่องการจัดการศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่จริง

สุมนานถ โสสุทธิ์ (2566) ได้การศึกษา เรื่องการพัฒนาศักยภาพสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์จัดการพืชชุมชน ตำบลกรำ อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง เก็บข้อมูลโดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 32 ราย โดยใช้แบบสอบถาม และแบบวัดความรู้และทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และ t-test พบว่า สมาชิกผู้เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกมากกว่า 9 ปี มีอายุเฉลี่ย 61 ปี มีการปลูกมังคุดเป็นหลักศักยภาพก่อนการพัฒนา พบว่า ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืชได้อย่างยั่งยืน มีความรู้อยู่ในระดับน้อย และทักษะระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 6.06 และ 2.83) ด้านสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มีความรู้ระดับน้อย และทักษะระดับน้อยมาก (ค่าเฉลี่ย 6.44 และ 1.77) และด้านการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติชีวภัณฑ์เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช มีความรู้ และทักษะในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 6.25 และ 2.46) สมาชิกมีมติเลือกพัฒนาศักยภาพด้านการเกษตรเพื่อการบริหารจัดการศัตรูพืชได้อย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในพระราชดำริ และการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ 4 หัวข้อ ได้แก่ การจัดทำปฏิทิน การดูแลมังคุดตลอดระยะ 1 ปี การจำแนกศัตรูพืชศัตรูธรรมชาติเบื้องต้น การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และการวิเคราะห์ระบบนิเวศเกษตร โดยเรียนรู้ภาคทฤษฎี และมีการฝึกปฏิบัติควบคู่กัน ศักยภาพหลังการพัฒนาด้านการบริหารจัดการศัตรูพืชอย่างยั่งยืน สมาชิกมีความรู้ และทักษะ ในระดับปานกลางและระดับดี (ค่าเฉลี่ย 9 และ 3.76) การเปรียบเทียบผลการพัฒนาพบว่า สำหรับสมาชิกมีความรู้และทักษะหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ($P < 0.05$)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1.1 ประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ (ศูนย์หลัก) ปี 2565 จำนวน 9 ศูนย์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 270 ราย อ่างอิง (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์, 2565)

1.1.2 ประชากรที่ร่วมเวทีสนทนา เป็นประธานหรือคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ศูนย์หลัก) จำนวน 9 ศูนย์ๆละ 1 ราย จำนวน 9 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ (ศูนย์หลัก) ปี 2565 โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ระดับความคาดเคลื่อน 0.05 % ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \quad n &= \frac{270}{1+270(0.05)^2} \\ &= 161.19 \end{aligned}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 162 ราย คิดเป็นร้อยละ 60 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จนครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 ราย

1.3 การสุ่มตัวอย่างในการจัดเวที ประกอบด้วย ประธาน หรือกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 9 ศูนย์ ๆ ละ 1 ราย รวมจำนวน 9 ราย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงทราบถึงการดำเนินงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นผู้นำ และยังเป็นผู้ประสานการจัดกิจกรรมของ ศจช.

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่มีคำถามแบบเลือกตอบ และคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด

2.1.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดในแต่ละประเด็นตามกรอบแนวคิด การวิจัยและนำประเด็นตัวชี้วัด และมาตรวัดเหล่านั้นมาสร้างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วย คำถาม แบบเลือกตอบ และคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยคำถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเป็นสมาชิก ตำแหน่ง

ทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือนและพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยคำถามวัตถุประสงค์และองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รวมทุกด้านจำนวน 34 ข้อ โดยวัดความคิดเห็นจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของสมาชิกโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อย	กำหนดเท่ากับ 2
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก	กำหนดเท่ากับ 4
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคำถามปลายเปิดและเปิด ให้เกษตรกรได้ เสนอปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยวัดปัญหาเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของสมาชิก รวมทุกด้านจำนวน 24 ข้อ โดยวัดปัญหาจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของสมาชิกโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีปัญหาน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1
มีปัญหาน้อย	กำหนดเท่ากับ 2
มีปัญหาปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3
มีปัญหามาก	กำหนดเท่ากับ 4
มีปัญหามากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5

ตอนที่ 4 ความต้องการความรู้ และประเภทของสื่อ เพื่อการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ลักษณะคำถามแบบปลายเปิดมีคำตอบให้ เกี่ยวกับ ระดับความรู้ที่ได้รับ ระดับความต้องการความรู้ในการส่งเสริม ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม และระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม โดยกำหนดเกณฑ์จากน้ำหนักค่าเฉลี่ย ดังนี้

ต้องการน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ	1
ต้องการน้อย	กำหนดเท่ากับ	2
ต้องการปานกลาง	กำหนดเท่ากับ	3
ต้องการมาก	กำหนดเท่ากับ	4
ต้องการมากที่สุด	กำหนดเท่ากับ	5

2.2 แบบประเมินการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์และการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.2.1 ประเด็นสนทนากลุ่ม ลักษณะคำถามเป็นการวิเคราะห์ที่ปัจจัยภายในภายนอก เพื่อสนับสนุนแบบจำลองแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและร่วมเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.3 การสร้างเครื่องเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ สำหรับแบบสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดอุดรธานี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย

2) เพื่อตรวจสอบว่าแบบ สัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการและครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา หรือไม่ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตรวจสอบ ความถูกต้องในเนื้อหา และขอรับคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือข้อความที่ควรแก้ไขเพิ่มเติม และนำไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โครงสร้างคำถาม – คำตอบ และปรับปรุงแก้ไขให้

ถูกต้องชัดเจนมีความสมบูรณ์ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดสอบต่อไป

2.4 การตรวจสอบเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาของการศึกษา โดยผู้ศึกษาทดสอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ด้วยตนเองในขั้นต้น และนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และให้คำแนะนำแก้ไขเนื้อหาในแบบสอบถามให้ครบถ้วน ความชัดเจน และเข้าใจได้ง่าย

2.4.2 การทดสอบความเที่ยง (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วทั้งหมดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติหาค่าความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปใช้ต่อไป ซึ่งได้ผลการทดสอบดังนี้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก ได้ค่า Cronbach's alpha = 0.888

ตอนที่ ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกได้ค่า Cronbach's alpha = 0.916

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน Cronbach's alpha = 0.726

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว และปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ศึกษา จำนวน 30 ราย แล้วนำแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (alpha coefficient) ตามวิธี Cronbach's alpha ได้ค่าความเชื่อถือ และตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกได้ค่าความเชื่อถือ แสดงว่า แบบสัมภาษณ์มีความเชื่อถือได้ จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกไปสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 162 ราย ในเดือน กุมภาพันธ์ 2567 ถึงเดือน เมษายน 2567 โดยมีขั้นตอน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1.1 จัดทำแผนการออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกร ที่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 9 ศูนย์หลัก (9 อำเภอ) ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศูนย์หลัก) อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอน้ำปาด อำเภอหนองแสง อำเภอพิชัย อำเภอรัตน อำเภอโนนสะอาด อำเภอบ้านโคก และอำเภอฟากท่า โดยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น แบบสัมภาษณ์ ปากกา ดินสอ สมุดบันทึก ยานพาหนะ

3.1.2 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระดับตำบลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนัดหมายเกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอให้ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

3.1.3 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ / สทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) **แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูลให้รู้จักก่อนการสัมภาษณ์** เพื่อสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์

2) **ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย** อธิบายประโยชน์ของการวิจัยให้กับเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีความสำคัญอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน และดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์

3.1.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) **ทำการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล** ที่ได้รับโดยการถามคำถามซ้ำในบางคำถามหรือขอข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติม

2) **กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์**

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม

3.2.1 นิตหมายกลุ่มตัวอย่าง

3.2.2 **จัดเวทีสนทนากลุ่ม** ผู้วิจัยจัดเวทีสนทนากลุ่มร่วมกับประธาน หรือกรรมการ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนหรือตัวแทนจำนวน 9 ราย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอก สนับสนุน แบบจำลองแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและร่วมเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของ ข้อมูลที่รวบรวมมา ได้ทำการลงรหัสแล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทาง สถิติเพื่อคำนวณค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์จำนวน 5 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน

ผู้วิจัยกำหนดใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation: SD.) ในการอธิบายข้อมูลในแต่ละประเด็น

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผู้วิจัยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \end{aligned}$$

$$= 0.80$$

ความหมาย

1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผู้วิจัยใช้สถิติ

คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ความหมาย

1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผู้วิจัยใช้ สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปล ความหมายข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

	=		=	$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$
ช่วงคะแนน				$\frac{5-1}{5}$
				$\frac{4}{5}$
				= 0.80
ความหมาย				
1.00 – 1.80	หมายถึง		ระดับน้อยที่สุด	
1.81 – 2.60	หมายถึง		ระดับน้อย	
2.61 – 3.40	หมายถึง		ระดับปานกลาง	
3.41 – 4.20	หมายถึง		ระดับมาก	
4.21 – 5.00	หมายถึง		ระดับมากที่สุด	

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผู้วิจัยกำหนดใช้โดยใช้การ วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1-4 และจัดเวทีสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และ Tows Matrix เพื่อวิเคราะห์ กลยุทธ์ สู่แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์

บทที่ 4

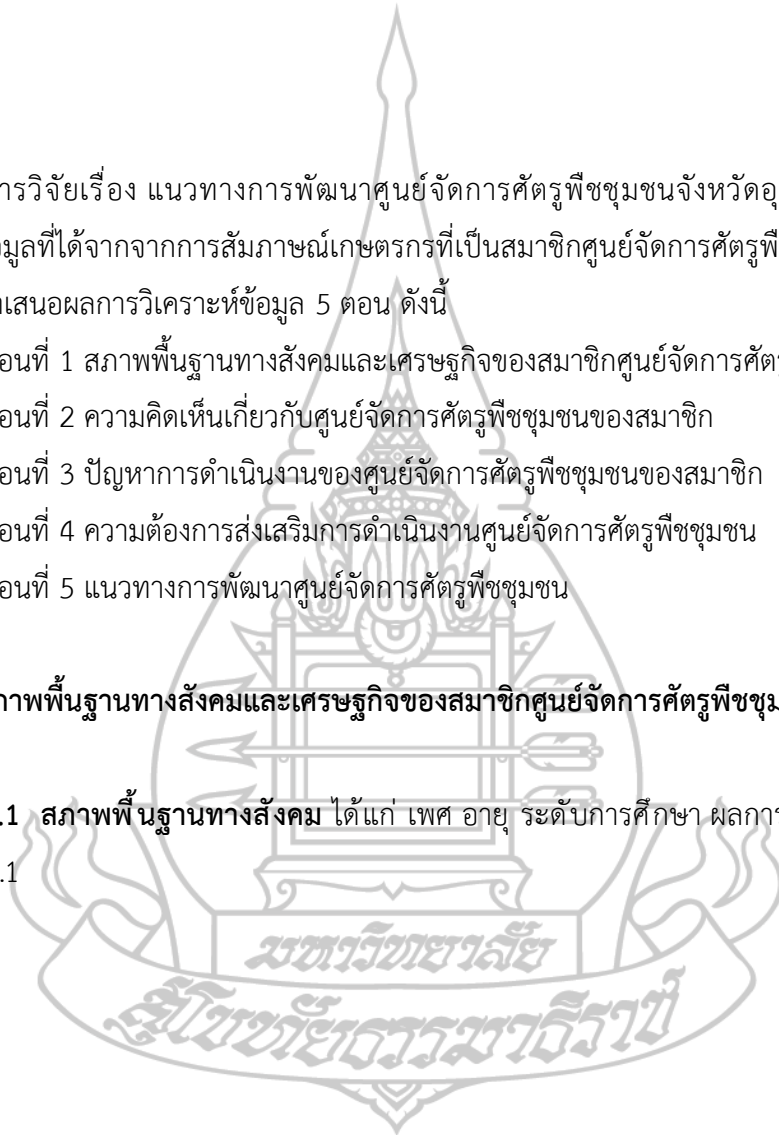
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก
- ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก
- ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา

n = 162

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	40	24.7
หญิง	122	75.3
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี	24	14.8
51-55 ปี	44	27.2
56-60 ปี	33	20.4
61-65 ปี	35	21.6
65ปีหรือมากกว่า	26	16.0
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	19	11.7
ประถมศึกษา	79	48.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	18	11.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	24	14.8
อนุปริญญาตรี/ปวส.	10	6.2
ปริญญาตรี	12	7.4
ค่าต่ำสุด = 32	ค่าสูงสุด = 78	ค่าเฉลี่ย = 57.49
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.529		

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ปรากฏผล ดังนี้

เพศ สมาชิกร้อยละ 75.3 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 24.7 เป็นเพศชาย

อายุ สมาชิกร้อยละ 27.2 มีอายุ 51-55 ปี รองลงมาร้อยละ 21.6 มีอายุ 61-65 ปี ร้อยละ 20.4 มีอายุ 56-60 ปี ร้อยละ 16.0 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 65ปี และร้อยละ 14.8 ปี มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกมีอายุต่ำสุดได้แก่ 32 ปี อายุสูงสุด 78 ปี และมีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.529

ระดับการศึกษา สมาชิกร้อยละ 48.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 14.8 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 11.7 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 11.1 จบ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและร้อยละ 6.2 จบ
อนุปริญญาตรี/ปวส. ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำแหน่งทางสังคม การเป็น
สมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

n = 162

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี	50	30.9
5-6 ปี	60	37.0
7 ปีหรือมากกว่า	62	32.1
ค่าต่ำสุด = 3 ส่วน ค่าสูงสุด = 10 ค่าเฉลี่ย = 6.09 เบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.029		
ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่เป็น	146	90.1
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	16	9.9
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม)	8	4.9
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	7	4.3
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	5	3.1
หมอดิน	2	1.2
กำนัน	1	0.6
ผู้ใหญ่บ้าน	1	0.6
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร		
กลุ่มสมาชิก ธกส.	113	69.8
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	53	32.7
กลุ่มเกษตรกร	49	30.2
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	39	24.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	2.5
กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชน	4	2.5

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์เกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ปรากฏผล ดังนี้

ประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์ สมาชิกร้อยละ 37.0 มีประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์ 5-6 ปี รองลงมาร้อยละ 32.1 มีประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์ 7ปีหรือมากกว่า และร้อยละ 30.9 มีประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี ตามลำดับ

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า สมาชิกร้อยละ 90.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 9.9 มีตำแหน่งทางสังคม โดยประเภทตำแหน่งทางสังคมพบว่า สมาชิกร้อยละ 4.9 ดำรงตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 4.3 ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 3.1 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 1.2 ดำรงตำแหน่งหมอดินและร้อยละ 0.6 ดำรงตำแหน่งกำนัน /ผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร พบว่า สมาชิกร้อยละ 100 เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยประเภทการเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร พบว่า สมาชิกร้อยละ 69.8 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส รองลงมาร้อยละ 32.7 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 30.2 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 24.1 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 2.4 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มศูนย์ข่าวชุมชน ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง สมาชิกในครัวเรือน (คน) สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร (คน) ปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง สมาชิกในครัวเรือน (คน) สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร (ตารางที่ 4.3)

n = 162

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	162	100
อาชีพรอง		
ไม่มี	151	93.2
มี	11	6.8
รับจ้าง	7	4.3
ค้าขาย	3	1.9
รับราชการ	1	0.6
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน)		
1 คน	22	13.6
2 คน	12	7.4
3 คน	67	41.4
4 คน	41	25.3
5 คนหรือมากกว่า	20	12.3
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 7 ค่าเฉลี่ย = 3.18 เบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.220		
จำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน (คน)		
1 คน	32	19.8
2 คน	68	42.0
3 คน	38	23.5
4 คน	16	9.9
5 คนหรือมากกว่า	8	4.9
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 2.38 เบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.064		

ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง สมาชิกในครัวเรือน (คน) สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร (คน) ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

อาชีพหลัก สมาชิก ร้อยละ 100.0 ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร

อาชีพรอง สมาชิก ร้อยละ 93.2 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 6.8 มีมีอาชีพรอง โดยประเภทอาชีพรองพบว่า สมาชิกร้อยละ 4.3 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 1.9 อาชีพค้าขาย และร้อยละ 0.6 อาชีพรับราชการ ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกร้อยละ 41.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน รองลงมาร้อยละ 25.3 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 13.6 มีสมาชิกในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 12.3 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คนหรือมากกว่า และร้อยละ 7.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ตามลำดับ โดยมีสมาชิกในครัวเรือน ต่ำสุดได้แก่ 1 คน สมาชิกในครัวเรือน สูงสุด 7 คน และมีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.18 คน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.220

จำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน พบว่า สมาชิกร้อยละ 42.0 มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 23.5 มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 19.8 มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 9.9 มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน 4 คน และร้อยละ 4.9 มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน 5 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน ต่ำสุดได้แก่ 1 คน จำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน เฉลี่ย 2.38 คน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.064

ตารางที่ 4.4 พื้นที่ถือครองทางการเกษตร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	60	37.0
11 – 20 ไร่	55	34.0
21 – 30 ไร่	21	13.0
31 – 40 ไร่	12	7.4
41 ไร่ หรือมากกว่า	14	8.6
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 68 ค่าเฉลี่ย = 17.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14.755		
การถือครองที่ดิน		
เป็นของตนเอง	128	79.0
เป็นของตนเองและเช่า	34	21.0

ตารางที่ 4.4 พื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่) การถือครองที่ดิน (คน) ผลการวิเคราะห์
ปรากฏ ดังนี้

พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า สมาชิกร้อยละ 37.0 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่าหรือ
เท่ากับ 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 34.0 มีพื้นที่ทำการเกษตร 11-20 ไร่ ร้อยละ 13.0 มีพื้นที่การเกษตร 21-30
ไร่ ร้อยละ 8.6 มีพื้นที่ทำการเกษตร 41ไร่หรือมากกว่า และ ร้อยละ 7.4 มีพื้นที่ทำการเกษตร 31-40 ไร่ ตามลำดับ
โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 68 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.94 ไร่และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.755

การถือครองที่ดิน สมาชิก ร้อยละ 79.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และ
สมาชิก ร้อยละ 21.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเองและเช่า

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกในประเด็นต่างๆ ได้แก่
วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงานศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง การถ่ายทอดความรู้ การจัดการ
ศัตรูพืชและการให้บริการ การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย และการบูรณาการกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรากฏ ตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นความคิดวัตถุประสงค์และองค์ประกอบของ
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 162

ประเด็นความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
1.วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.76 0.519	มาก
1.1 เพื่อเป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้และบริการด้านจัดการ ศัตรูพืชชุมชน	3.80 (0.461)	มาก
1.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง	3.77 (0.502)	มาก
1.3 เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและ เชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง	3.72 (0.595)	มาก
2.องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.51 (0.734)	มาก
2.1 มีจำนวนสมาชิกอย่างน้อย 30 ราย	3.52 (0.934)	มาก
2.2 สถานที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางของ สมาชิก	4.16 (0.739)	มาก
2.3 แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงเรียนรู้ และ ฝึกปฏิบัติของเกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ	3.38 (0.764)	ปานกลาง
ประเด็นความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
2.4 คณะกรรมการศูนย์ฯควรมีระบบการบริหารจัดการที่ ดี โปร่งใส	3.70 (0.697)	มาก
2.5 การจัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมของ ศจช.	3.04 (0.609)	ปานกลาง
2.6 กำหนดตารางการเรียนรู้การถ่ายทอดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	3.23 (0.662)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ เพื่อเป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้และบริการด้านจัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.80) เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.77) และเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.72) ตามลำดับ

องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับองค์ประกอบของศูนย์ในระดับมาก ได้แก่ สถานที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการ เดินทางของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.16) คณะกรรมการศูนย์ฯ ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 3.70) มีจำนวนสมาชิกอย่างน้อย 30 ราย (ค่าเฉลี่ย 3.52) ระดับปานกลาง ได้แก่ แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของเกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.38) กำหนดตารางการเรียนรู้การถ่ายทอด สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.23) การจัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมของ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.04) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการถ่ายทอดความรู้

3.1จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง	3.52 (0.613)	มาก
3.1.1. การประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์อย่างต่อเนื่อง	3.48 (0.689)	มาก
3.1.2. การรวบรวมข้อมูลและมีการการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนฯ	3.55 (0.601)	มาก
3.1.3. การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของสมาชิกศูนย์ฯ	3.52 (0.549)	มาก
3.2 การถ่ายทอดความรู้	3.49 (0.592)	มาก
3.2.1. การประชาสัมพันธ์ ก่อนและหลัง การถ่ายทอดความรู้	3.52 (0.623)	มาก
3.2.2. การถ่ายทอดความรู้โดยการฝึกอบรม	3.57 (0.639)	มาก
3.2.3. การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดทำแปลงสาธิต	3.36 (0.646)	ปานกลาง
3.2.4. การวัดความรู้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้	3.50 (0.549)	มาก
3.2.5. การสรุปและประเมินผลการถ่ายทอดความรู้	3.52 (0.501)	มาก

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการถ่ายทอดความรู้ ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่องในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลและมีการการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนฯ (ค่าเฉลี่ย 3.55) การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของสมาชิกศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 3.52) และการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.48) ตามลำดับ

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการถ่ายทอดความรู้ในระดับมาก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.57) การประชาสัมพันธ์ ก่อนและหลัง การถ่ายทอดความรู้/การสรุปและประเมินผลการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.52) มีการวัดความรู้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ระดับปานกลาง ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการและการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์

3.3 การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	3.38 (0.668)	ปานกลาง
3.3.1 การคัดเลือกแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	3.42 (0.554)	มาก
3.3.2 การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืช และบันทึกข้อมูลครบถ้วนทุกครั้ง	3.10 (0.741)	ปานกลาง
3.3.3 การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชเมื่อตรวจพบ ศัตรูพืชระบาดในแปลงติดตามสถานการณ์ฯ	3.59 (0.675)	มาก
3.3.4 การสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อ ใช้ในการวางแผน	3.35 (0.604)	ปานกลาง
3.3.5 การบริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกร และ ชุมชนที่มีปัญหา	3.51 (0.613)	มาก
3.3.6 การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.59 (0.563)	มาก
3.3.7 มีการเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและ เชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมกับสมาชิก	3.07 (0.929)	ปานกลาง
3.4 การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์	3.68 (0.641)	มาก
3.4.1 แจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	3.63 (0.639)	มาก
3.4.2 ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	3.72 (0.643)	มาก

การจัดการศัตรูพีชและการให้บริการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการจัดการศัตรูพีช และการให้บริการ ในระดับมาก ได้แก่ การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพีชเมื่อตรวจพบศัตรูพีชระบาด ในแปลงติดตามสถานการณ์ฯ/การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพีช โดยศูนย์จัดการศัตรูพีชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.59) การบริการวินิจฉัยศัตรูพีชแก่เกษตรกร และชุมชนที่มีปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.51) การคัดเลือกแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพีช (ค่าเฉลี่ย 3.42) ระดับปานกลาง ได้แก่ การสรุป และวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพีชเพื่อใช้ในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.35) การทำการสำรวจแปลง สถานการณ์ศัตรูพีชและบันทึกข้อมูลครบถ้วนทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.10) มีการเลี้ยง ผลิต ขยายแมลง ศัตรูธรรมชาติและ เชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพีชร่วมกับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.07) ตามลำดับ

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการเผยแพร่และ ประชาสัมพันธ์ ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่าน สื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.72) และแจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพีช (ค่าเฉลี่ย 3.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการและการบูรณาการ
กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ประเด็นความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปล ผล
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ	3.54 0.644	มาก
3.5.1 การสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้ เกิดความร่วมมือ	3.52 (0.525)	มาก
3.5.2 การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้านการเกษตร	3.54 (0.679)	มาก
3.5.3 การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป / สมาชิกศูนย์อื่น	3.55 (0.641)	มาก
3.5.4 การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.56 (0.731)	มาก
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.74 (0.604)	มาก
3.6.1 การร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.07 (0.529)	มาก
3.6.2 การร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์	3.70 (0.528)	มาก
3.6.3 การร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการ ข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร	3.70 (0.706)	มาก
3.6.4 ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	3.47 (0.652)	มาก

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.56) การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป /สมาชิกศูนย์อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.55) การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.54) และการสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิดความร่วมมือ (ค่าเฉลี่ย 3.52) ตามลำดับ

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร(ค่าเฉลี่ย 4.07) การร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์/การร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร(ค่าเฉลี่ย 3.70) และ ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

n = 162

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1.วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.76	มาก
2.องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.51	มาก
3.1การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน	3.52	มาก
3.2 การถ่ายทอดความรู้	3.49	มาก
3.3 การบริหารจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	3.38	ปานกลาง
3.4 การประชาสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์	3.68	มาก
3.5 การเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ	3.54	มาก
3.6 การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.74	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.58	มาก

ตารางที่ 4.9 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก พบว่าในภาพรวมสมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) โดยเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.76) การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.74) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.68) การเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ (ค่าเฉลี่ย 3.54) การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.52) องค์ประกอบของศูนย์

จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.51) การถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.49) ระดับปานกลาง ได้แก่ การบริหารจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.38) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย 8 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การถ่ายทอดความรู้ การบริหารจัดการศัตรูพืช การประชาสัมพันธ์ การเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการและ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนปรากฏดังตารางที่ 4.10 ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 162

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
1.วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช	3.05 (0.950)	ปานกลาง
1.1 ความรู้ และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน	2.85 (0.724)	ปานกลาง
1.2 ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและเชื้อราควบคุมศัตรูพืช	3.25 (1.176)	ปานกลาง
2.องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	2.63 (0.849)	ปานกลาง
2.1 สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก	2.93 (0.960)	ปานกลาง
2.2ขาดการกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการขอสมาชิกศูนย์ฯ	2.96 (0.967)	ปานกลาง
2.3สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนห่างไกลชุมชนเดินทางไม่สะดวก	1.94 (0.689)	น้อย
2.4 ขาดแปลงติดตามสถานการณ์และการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช	2.70 (0.779)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 162

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
3.1. จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง	2.46 (0.879)	น้อย
3.1.1 ข้อมูลและปัญหารวบรวมได้ไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม	2.47 (0.892)	น้อย
3.1.2 องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนที่เสนอ	2.44 (0.865)	น้อย
3.2 การถ่ายทอดความรู้	2.81 (0.915)	ปานกลาง
3.2.1 ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม	2.60 (0.827)	น้อย
3.2.2 กิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้มากเกินไป ไม่ได้ประโยชน์	3.01 (1.003)	ปานกลาง
3.3 การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	2.83 (0.900)	ปานกลาง
3.3.1 ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	2.93 (0.975)	ปานกลาง
3.3.2 การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง	2.73 (0.899)	ปานกลาง
3.3.3 ขาดความรู้ในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืชโดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	2.82 (0.826)	ปานกลาง
3.4 การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์	2.83 0.967	ปานกลาง
3.4.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง	2.83 (0.967)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 162

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	2.96 (0.826)	ปานกลาง
3.5.1 ความร่วมมือในการสร้างเครือข่าย	2.96 (0.826)	ปานกลาง
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.83 (0.769)	ปานกลาง
3.6.1 หน่วยงานสนับสนุนเข้าถึงได้ยาก ไม่ให้ความสำคัญ ศจช.	2.83 (0.769)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์
ปรากฏ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้าน
วัตถุประสงค์ของศูนย์ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ และ
เชื้อราควบคุมศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.25) และความรู้ และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน
(ค่าเฉลี่ย 2.85) ตามลำดับ

องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านองค์ประกอบ
ของศูนย์ในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดการกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตาม
ความต้องการขอสมาชิกศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 2.96) สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก
(ค่าเฉลี่ย 2.93) ขาดแปลงติดตามสถานการณ์ และการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.70)
ระดับน้อย ได้แก่ สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนห่างไกลชุมชน เดินทางไม่สะดวก (ค่าเฉลี่ย
1.94) ตามลำดับ

จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่องในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ ข้อมูลและปัญหา รวบรวมได้ไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.47) และองค์กรปกครองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนฯ ที่เสนอ (ค่าเฉลี่ย 2.44) ตามลำดับ

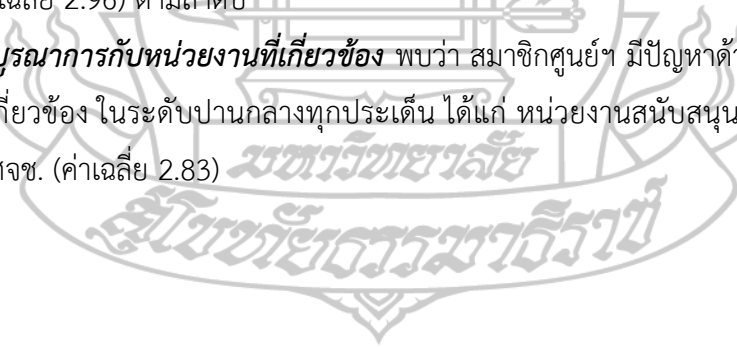
การถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการถ่ายทอดความรู้ ในระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้มากเกินไป ไม่ได้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.38) ระดับน้อย ได้แก่ ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.60) ตามลำดับ

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจแปลง ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.93)ขาดความรู้ในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ค่าเฉลี่ย 2.82) และการแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.73) ตามลำดับ

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 2.83)

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ความร่วมมือในการสร้างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.96) ตามลำดับ

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ หน่วยงานสนับสนุนเข้าถึงได้ยาก ไม่ให้ความสำคัญ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 2.83)

ตารางที่ 4.11 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 162

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.05	ปานกลาง
องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	2.63	ปานกลาง
การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน	2.46	น้อย
การถ่ายทอดความรู้	2.81	ปานกลาง
การบริหารจัดการศัตรูพืช	2.83	ปานกลาง
การประชาสัมพันธ์	2.83	ปานกลาง
การเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ	2.96	ปานกลาง
การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.83	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.80	ปานกลาง

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าสมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.80) พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับปานกลาง ได้แก่ วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.05) การเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ(ค่าเฉลี่ย 2.96) การบริหารจัดการศัตรูพืช(ค่าเฉลี่ย 2.83) การประชาสัมพันธ์(ค่าเฉลี่ย 2.83) การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 2.83) การถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.81) องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.63) ระดับน้อย มี 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.46)

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ใน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยศึกษาระดับความรู้ที่ได้รับ ระดับความต้องการการส่งเสริม ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม และระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แสดงผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ระดับการได้รับความรู้ของเกษตรกร

n = 162

ประเด็น	ระดับความรู้ (การได้รับ/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช	0 (0)	12 (7.4)	61 (37.7)	65 (40.1)	24 (14.8)	3.62	มาก
2. องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	0 (0)	8 (4.9)	97 (59.9)	55 (34.0)	2 (1.2)	3.50	มาก
3.1. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน	0 (0)	4 (2.5)	50 (30.9)	102 (63.0)	6 (3.7)	3.31	ปานกลาง
3.2. การถ่ายทอดความรู้	0 (0.0)	5 (2.7)	92 (49.7)	88 (47.6)	0 (0.0)	3.68	มาก
3.3. การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	0 (0)	6 (4.9)	57 (56.2)	93 (38.4)	6 (0.0)	3.61	มาก
3.4. การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์	0 (0)	2 (1.2)	68 (42.0)	88 (54.3)	4 (2.5)	3.58	มาก
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	0 (0)	8 (4.9)	66 (40.7)	82 (50.6)	6 (3.7)	3.53	มาก
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	0 (0)	0 (0)	71 (43.8)	85 (52.5)	6 (3.7)	3.60	มาก
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย						3.55	มาก

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก ที่ได้รับ พบว่า สมาชิกได้รับความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) ในภาพรวมได้รับความรู้ระดับมาก โดยได้รับ 7 ประเด็นได้แก่ ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.68 3.62 3.61 3.60 3.58 3.53 และ 3.50) ตามลำดับ และได้รับความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกร และชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.31)

ตารางที่ 4.13 ระดับความต้องการส่งเสริมความรู้ของเกษตรกร

n = 162

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช	0 (0.0)	0 (0.5)	11 (6.8)	87 (53.7)	64 (39.5)	4.33	มากที่สุด
2. องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	0 (0.0)	4 (2.5)	16 (9.9)	82 (50.6)	60 (37.0)	4.22	มากที่สุด
3.1. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน	0 (0)	0 (0)	19 (11.7)	94 (58.0)	49 (30.2)	4.19	มาก
3.2. การถ่ายทอดความรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (6.8)	78 (48.1)	73 (45.1)	4.38	มากที่สุด
3.3. การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	0 (0.0)	2 (1.2)	21 (13.0)	70 (43.2)	69 (42.6)	4.27	มากที่สุด
3.4. การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	0 (0.0)	13 (8.0)	76 (46.9)	73 (45.1)	4.37	มากที่สุด
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	0 (0.0)	0 (0.0)	16 (9.9)	83 (51.2)	63 (38.9)	4.28	มากที่สุด

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 162

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	(จำนวน/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
3.6. การบูรณาการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	0 (0.0)	0 (0.0)	16 (9.9)	99 (61.1)	47 (29.0)	4.19	มาก
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย						4.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก พบว่า สมาชิกมีความต้องการส่งเสริมความรู้รวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28) มีระดับความต้องการส่งเสริมในระดับมากที่สุด โดย 6 ประเด็น ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.38 4.37 4.33 4.28 4.27 และ 4.22) และมีความต้องการส่งเสริมระดับมาก โดยมี 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน และการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมของเกษตรกร

n = 162

ประเด็น	ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย/ความหมาย)							
	สื่อบุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์		
	ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	อินเทอร์เน็ต
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน	4.51	3.84	3.98	3.70	4.14	2.54	2.78	4.20
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	ปานกลาง	มาก
2. องค์ประกอบของ ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	4.43	3.48	3.95	3.62	4.01	2.60	2.86	4.20
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	ปานกลาง	มาก
3.1. การจัดทำ แผนพัฒนาเกษตรกร และชุมชน	4.46	3.59	3.96	3.80	4.01	2.62	2.80	4.07
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
3.2. การถ่ายทอด ความรู้	4.47	3.63	3.93	3.68	3.97	2.67	3.22	4.45
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด
3.3. การจัดการศัตรูพืช และการให้บริการ	4.01	3.22	3.96	3.67	3.97	2.64	3.08	4.43
	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด
3.4. การเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์	4.48	3.28	3.64	3.69	3.51	2.55	3.01	4.25
	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	ปานกลาง	มากที่สุด
3.5. การสร้างและ เชื่อมโยงเครือข่าย	4.42	3.46	3.80	3.43	3.73	2.77	2.97	4.31
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 162

ประเด็น	ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย/ความหมาย)							
	สื่อบุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์		
	ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	อินเทอร์เน็ต
3.6. การบูรณาการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.32	3.52	3.83	3.60	3.86	2.69	2.91	4.39
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย	4.39	3.50	3.88	3.65	3.90	2.64	2.95	4.29
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก มีดังนี้

วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ระดับความต้องการช่องทางส่งเสริมโดยสื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.51) ระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.84) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 4.14 3.98 3.70) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.20) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.78) ระดับน้อย ได้แก่ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.54)

องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ระดับความต้องการช่องทางส่งเสริมการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.43) ระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.48) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 4.01 3.95 3.62) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.20) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.86) ระดับน้อย ได้แก่ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.60)

การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า ระดับความต้องการช่องทางส่งเสริมการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.46) ระดับมากที่สุด

ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 4.01 3.96 3.80) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.07) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.80) ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.62)

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.47) ระดับมาก ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.63) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.97 3.93 3.68) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.45) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.22 1.75)

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ พบว่า ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.01) ระดับปานกลาง ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.22) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.97 3.96 3.67) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.43) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.08 2.64)

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.48) ระดับปานกลาง ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.28) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ คู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.69 3.64 3.51) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.25) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.01) ระดับน้อย ได้แก่ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.55)

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.42) ระดับมาก ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.46) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ แผ่นพับ โปสเตอร์ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.80 3.73 3.43) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.31) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.97 2.77)

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.32) ระดับมาก ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.52) สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.86 3.83 3.60) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.39) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.91 2.69)

ตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมของสมาชิก

n = 162

ประเด็น	ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย/ความหมาย)			
	การบรรยาย	การสาธิต	การฝึกปฏิบัติ	การศึกษา งาน
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์ จัดการศัตรูพืช	3.52 มาก	3.80 มาก	4.21 มากที่สุด	3.40 ปานกลาง
2. องค์ประกอบของศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.41 มาก	3.58 มาก	4.04 มาก	3.34 ปานกลาง
3.1. การจัดทำแผนพัฒนา เกษตรกรและชุมชน	3.52 มาก	3.80 มาก	4.21 มากที่สุด	3.40 ปานกลาง
3.2. การถ่ายทอดความรู้	3.55 มาก	3.90 มาก	4.41 มากที่สุด	2.88 ปานกลาง
3.3. การจัดการศัตรูพืช และการให้บริการ	3.54 มาก	3.93 มาก	4.43 มากที่สุด	3.32 ปานกลาง
3.4. การเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์	3.55 มาก	3.88 มาก	4.31 มากที่สุด	3.19 ปานกลาง
3.5. การสร้างและ เชื่อมโยงเครือข่าย	3.50 มาก	3.77 มาก	4.30 มากที่สุด	3.20 ปานกลาง
3.6. การบูรณาการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.48 มาก	3.72 มาก	4.22 มากที่สุด	3.16 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย	3.51 มาก	3.80 มาก	4.27 มากที่สุด	3.24 ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก มีดังนี้

วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ระดับมาก ได้แก่ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 3.80 และ 3.52) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.40) ตามลำดับ

องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 4.04 3.80 และ 3.52) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.34) ตามลำดับ

การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ระดับมาก ได้แก่ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 3.80 และ 3.52) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.40) ตามลำดับ

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.41) ระดับมาก ได้แก่ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 3.90 และ 3.55) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.43) ระดับมาก ได้แก่ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 3.93 และ 3.54) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.32) ตามลำดับ

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.31) ระดับมาก ได้แก่ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 3.88 และ 3.55) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.30) ระดับมาก ได้แก่ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 3.77 และ 3.50) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.20) ตามลำดับ

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.22) ระดับมาก ได้แก่ การสาธิตและการบรรยาย (ค่าเฉลี่ย 3.72 และ 3.48) และระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.16) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 162

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. ระดับความรู้ที่ได้รับ	3.55	มาก
2. ระดับความต้องการการส่งเสริม	4.28	มากที่สุด
3. ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม		
3.1 สื่อบุคคล	3.45	มาก
ราชการ	4.39	มากที่สุด
เอกชน	3.50	มาก
3.2 สื่อสิ่งพิมพ์	3.81	มาก
แผ่นพับ	3.88	มาก
คู่มือ	3.65	มาก
โปสเตอร์	3.90	มาก
3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.29	ปานกลาง
วิทยุ	2.64	ปานกลาง
โทรทัศน์	2.95	ปานกลาง
อินเทอร์เน็ต	4.29	มากที่สุด
4. ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม	3.71	มาก
การบรรยาย	3.51	มาก
การสาธิต	3.80	มาก
การฝึกปฏิบัติ	4.27	มากที่สุด
การศึกษาดูงาน	3.24	ปานกลาง

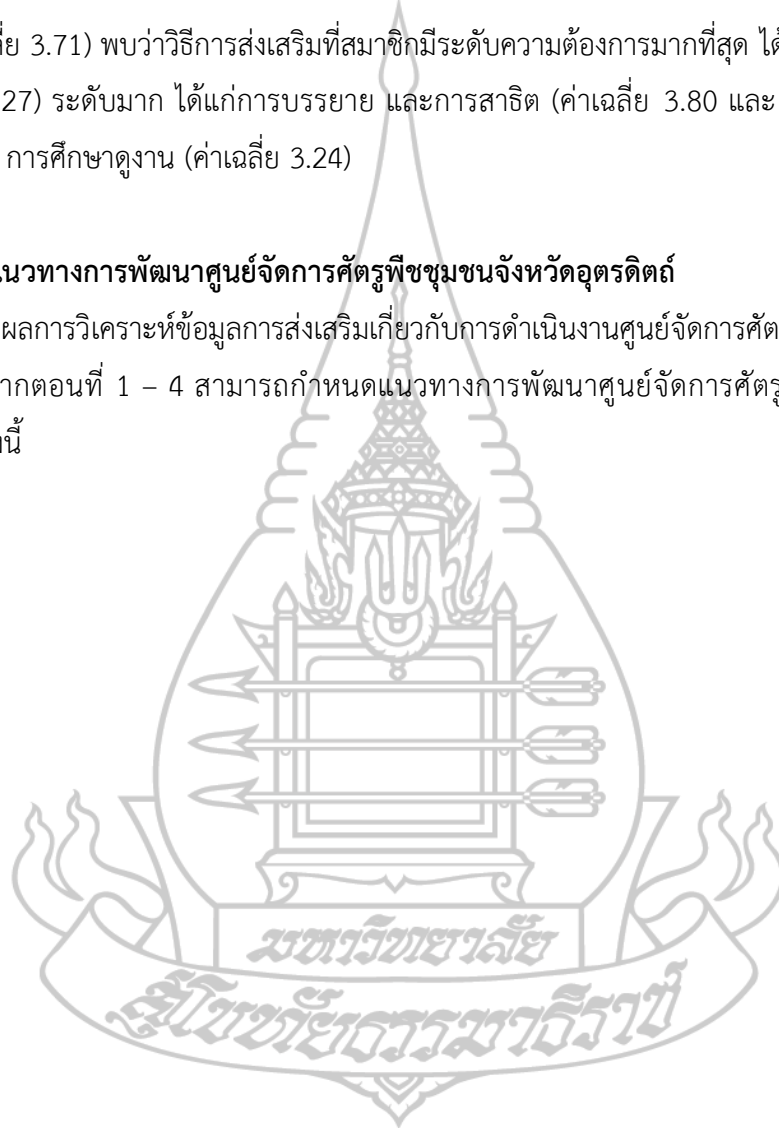
จากตารางที่ 4.16 ผลการสรุปโดยภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม โดยสื่อบุคคลสมาชิกมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) พบว่าสื่อที่สมาชิกมีระดับความต้องการมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.39) ระดับมาก ได้แก่ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.50) สื่อสิ่งพิมพ์เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) พบว่าสื่อที่สมาชิกมีระดับความต้องการมากที่สุด ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ และคู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.90 3.88 3.65) ตามลำดับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์สมาชิกมี

ความต้องการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) พบว่าสื่อที่สมาชิกมีระดับความต้องการมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.29) ระดับปานกลาง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.95 2.64) ตามลำดับ

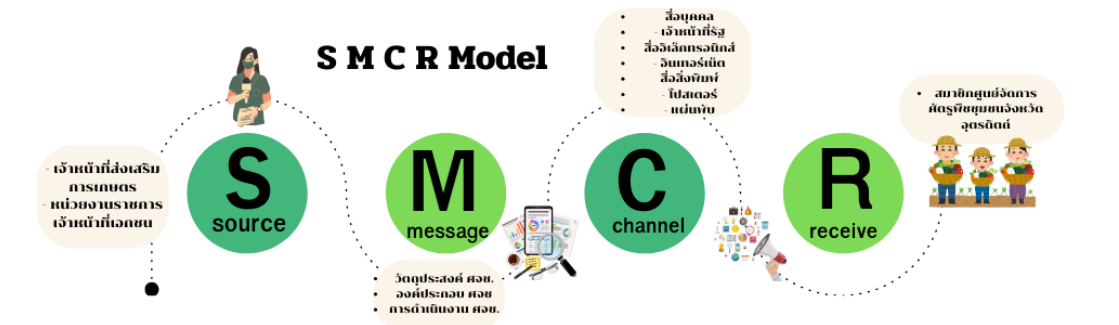
ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม พบว่า สมาชิกมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) พบว่าวิธีการส่งเสริมที่สมาชิกมีระดับความต้องการมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.27) ระดับมาก ได้แก่ การบรรยาย และการสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.80 และ 3.51) ระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.24)

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ จากตอนที่ 1 – 4 สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ ดังนี้

ภาพที่ 4.3 แสดงแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 1-4 และการจัดสนทนากลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยนำแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล (David K Berlo) : S M C R Model มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศจช. ตามองค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source) คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ต้องสร้างความเชื่อมั่นและเชื่อมโยงที่ทันสมัย มีการบูรณาการหน่วยงานจากภาคเอกชนรวมทั้งหน่วยงานทุกภาคส่วน ที่มีทักษะการถ่ายทอดความรู้และทักษะการสื่อสารที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และมีความสอดคล้องตามความต้องการของผู้รับสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสาร (Message) ที่สมาชิกศูนย์มีความต้องการมาก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผ่านช่องทาง (Channel) สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์และแผ่นพับ โดยวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต และการบรรยายไปยังเกษตรกรซึ่งเป็นผู้รับสาร

(Receiver) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นแหล่งความรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชแบบครบวงจร จึงได้แนวทางการพัฒนา ดังนี้

1 ขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืช
โดยศูนย์ต้องมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ครบเพื่อเกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเองให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์

2 องค์ประกอบของศูนย์ ควรมีปฏิทินเพาะปลูกพืชและมีการกำหนดตารางถ่ายทอดความรู้ มีการขับเคลื่อนงานโดนคณะกรรมการศูนย์ที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจนและควรมีกองทุน ศจช. เพื่อบริหารจัดการด้านการจัดการศัตรูพืช

3 การดำเนินงานของศูนย์ฯ บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับการเพาะปลูกพืช มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชและแจ้งเตือนอย่างต่อเนื่องด้วยช่องทางต่างๆ เป็นสื่อโปสเตอร์ แผ่นพับ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องสร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายที่ทันสมัย และตรงกับความต้องการของเกษตรกรผ่านช่องทางอินเตอร์เน็ต

4 การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นการให้ความรู้ในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืชและสามารถปฏิบัติในแปลงของตนเองได้จริง ดำเนินการให้ศูนย์สามารถให้บริการได้อย่างเหมาะสมและสะดวก มีการจัดสมาชิกรับผิดชอบหน้าที่อย่างเป็นระบบ และควรจัดทำแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติ และจัดให้มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำตัวอย่างมาปรับใช้ และพัฒนาศูนย์ฯ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.1.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

1.1.4 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมและแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร คือ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ (ศูนย์หลัก) ปี 2565 จำนวน 9 ศูนย์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 270 ราย และ ประชากรที่ร่วมเวทีสนทนา เป็นประธานหรือคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ศูนย์หลัก) จำนวน 9 ศูนย์ๆละ 1 ราย จำนวน 9 ราย

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร คำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ระดับความคาดเคลื่อน 0.05 % ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีจับสลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 คน

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด กำหนดตัวแปรที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตรวจสอบเครื่องมือโดยนำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity) และนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบ แก้ไขแล้วนำไปทดสอบ (try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย นำผลที่ได้มาทดสอบหาความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้

โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่น ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.888 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.916 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.726 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD.) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำผลการวิจัยมาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี

1.3 ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) *สภาพทางสังคม* สมาชิก ร้อยละ 75.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี สมาชิกร้อยละ 48.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกร้อยละ 37.0 มีประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์ 5-6 ปี สมาชิกร้อยละ 90.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สมาชิกร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกองค์กร โดยร้อยละ 69.8 เป็นสมาชิกทส. มากที่สุด

2) *สภาพทางเศรษฐกิจ* สมาชิก ร้อยละ 100.0 ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรและร้อยละ 93.2 ไม่มีอาชีพรอง สมาชิกร้อยละ 41.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน สมาชิกร้อยละ 42.0 มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน 2 คน มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน เฉลี่ย 2.38 คน สมาชิกร้อยละ 37.0 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่สมาชิกพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.94 ไร่และสมาชิก ร้อยละ 79.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง

1.3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

1) *วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน* สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ เพื่อเป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้และบริการด้านจัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.80) เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.77) และเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.72)

2) *องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน* สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับองค์ประกอบของศูนย์ในระดับมาก ได้แก่ สถานที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการ เดินทางของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.16) คณะกรรมการศูนย์ฯ ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 3.70) มีจำนวนสมาชิกอย่างน้อย 30 ราย (ค่าเฉลี่ย 3.52) ระดับปานกลาง ได้แก่ แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของเกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.38) กำหนดตารางการเรียนรู้การถ่ายทอด สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.23) การจัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมของ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.04) ตามลำดับ

3) การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่องในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลและมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนฯ (ค่าเฉลี่ย 3.55) การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของสมาชิกศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 3.52) และการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.48)

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการถ่ายทอดความรู้ ในระดับมาก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.57) การประชาสัมพันธ์ ก่อนและหลังการถ่ายทอดความรู้ / การสรุปและประเมินผลการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.52) มีการวัดความรู้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ระดับปานกลาง ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.38)

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ ในระดับมาก ได้แก่ การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชเมื่อตรวจพบศัตรูพืชระบาดในแปลงติดตามสถานการณ์ฯ/ การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.59) การบริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกร และชุมชนที่มีปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.51) การคัดเลือกแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.42) ระดับปานกลาง ได้แก่ การสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อใช้ในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.35) การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืชและบันทึกข้อมูลครบถ้วนทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.10) มีการเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและ เชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมกับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.07)

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.72) และแจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.63)

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.56) การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป /สมาชิกศูนย์อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.55) การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.54) และการสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิดความร่วมมือ (ค่าเฉลี่ย 3.52)

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.07) การร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์/การร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น

กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร(ค่าเฉลี่ย 3.70) และ ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.47)

1.3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านวัตถุประสงค์ของศูนย์ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและเชื้อราควบคุมศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.25) และความรู้ และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 2.85)

2) ปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านองค์ประกอบของศูนย์ในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดการกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการขอสมาชิกศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 2.96) สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก (ค่าเฉลี่ย 2.93) ขาดแปลงติดตามสถานการณ์และการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.70) ระดับน้อย ได้แก่ สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนห่างไกลชุมชน เดินทางไม่สะดวก (ค่าเฉลี่ย 1.94)

3) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่องในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ ข้อมูลและปัญหารวบรวมได้ไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.47) และองค์กรปกครองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนที่เสนอ (ค่าเฉลี่ย 2.44)

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการถ่ายทอดความรู้ ในระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้มากเกินไป ไม่ได้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.38) ระดับน้อย ได้แก่ ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.60)

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.93) ขาดความรู้ในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ค่าเฉลี่ย 2.82) และการแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.73)

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 2.83)

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ความร่วมมือในการสร้างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.96)

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ หน่วยงานสนับสนุนเข้าถึงได้ยาก ไม่ให้ความสำคัญ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 2.83)

1.3.4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) ระดับความรู้ที่ได้รับในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมพบว่าสมาชิกได้รับความรู้ในระดับมาก

2) ระดับมีความต้องการส่งเสริมความรู้การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในภาพรวมพบว่าสมาชิกมีความต้องการส่งเสริมความรู้รวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สื่อบุคคลสมาชิก มีความต้องการช่องทางส่งเสริมในระดับมากที่สุดจากหน่วยงานราชการ และระดับมากจากเอกชน สื่อสิ่งพิมพ์ สมาชิกมีความต้องการช่องทางส่งเสริมในระดับมากจากโปสเตอร์ แผ่นพับ และคู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สมาชิกมีความต้องการช่องทางส่งเสริมในระดับมากที่สุดจากอินเทอร์เน็ต และระดับปานกลางจากโทรทัศน์ และวิทยุ

4) ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพบว่าสมาชิกมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุดด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ ระดับมาก ได้แก่ การบรรยาย และการสาธิต ระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน

1.3.5 แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 1-4 และการจัดสนทนากลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยนำแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล (David K Berlo) : S M C R Model มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศจช. ตามองค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source) คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ต้องสร้างความเชื่อมั่นและเชื่อมโยงที่ทันสมัย มีการบูรณาการหน่วยงานจากภาคเอกชนรวมทั้งหน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีทักษะการถ่ายทอดความรู้และทักษะการสื่อสารที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และมีความสอดคล้องตามความต้องการของผู้รับสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสาร (Message) ที่สมาชิกศูนย์มีความต้องการมาก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผ่านช่องทาง (Channel) สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ สื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์และแผ่นพับ โดยวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต และการบรรยายไปยังเกษตรกรซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นแหล่งความรู้และการบริการด้านการจัดการศัตรูพืชแบบครบวงจร จึงได้แนวทางการพัฒนาดังนี้

1) ขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และบริการด้านการศัตรูพืช โดยศูนย์ต้องมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ครบเพื่อเกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเองให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์

2) องค์ประกอบของศูนย์ ควรมีปฏิทินเพาะปลูกพืชและมีการกำหนดตารางถ่ายทอดความรู้ มีการขับเคลื่อนงานโดนคณะกรรมการศูนย์ที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจนและควรมีกองทุน ศจช. เพื่อบริหารจัดการด้านการจัดการศัตรูพืช

3) การดำเนินงานของศูนย์ฯ บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับการเพาะปลูกพืช มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชและแจ้งเตือนอย่างต่อเนื่องด้วยช่องทางต่างๆ เป็นสื่อโปสเตอร์ แผ่นพับ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องสร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายที่ทันสมัยและตรงกับความต้องการของเกษตรกรผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต

4) การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นการให้ความรู้ในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช และสามารถปฏิบัติในแปลงของตนเองได้จริง ดำเนินการให้ศูนย์สามารถให้บริการได้อย่างเหมาะสมและสะดวก มีการจัดสมาชิกรับผิดชอบหน้าที่อย่างเป็นระบบ และควรจัดทำแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติ และจัดให้มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำตัวอย่างมาปรับใช้ และพัฒนาศูนย์ฯ

2.อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม สมาชิก ร้อยละ 75.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี สมาชิก ร้อยละ 48.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิก ร้อยละ 37.0 มีประสบการณ์การเป็นสมาชิกศูนย์ 5-6 ปี สอดคล้องกับไพศาล แก้วบุตรดี (2564) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่เป็น

เพศหญิง อายุสมาชิกเฉลี่ย 54.76 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นสมาชิกศูนย์เฉลี่ย 3.35 ปี และจากการศึกษาพบว่าสมาชิกร้อยละ 90.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สมาชิกร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกองค์กร โดยร้อยละ 69.8 เป็นสมาชิกทกส. มากที่สุด สอดคล้องกับธนานันต์ ด้วงสวัสดิ์ (2565) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ตำบลโพทะเล อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อภิปรายได้ว่า ในปัจจุบันเกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีอายุมาก และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาทั้งด้านความรู้และเทคโนโลยีและการเข้าร่วมกิจกรรมของทางศูนย์ ควรมีการรับสมัครสมาชิกคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการและพัฒนาศูนย์ได้ทันสมัยพร้อมปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ สมาชิก ร้อยละ 100.0 ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรสอดคล้องกับไพศาล แก้วบุตรดี (2564) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าสมาชิกร้อยละ 96.1 ประกอบอาชีพหลักทำนาร้อยละ 93.2 ไม่มีอาชีพรอง สมาชิกร้อยละ 41.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน สมาชิกร้อยละ 42.0 มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน 2 คน มีจำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน เฉลี่ย 2.38 คน สอดคล้องกับนครินทร์ ศุภพงษ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่ามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.00 คน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกร้อยละ 37.0 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่สมาชิกพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.94 ไร่และสมาชิก ร้อยละ 79.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง อภิปรายได้ว่า ด้วยพื้นฐานของเกษตรกรจังหวัดอุดรดิษฐ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำและได้รับการสืบทอดมรดกที่ดินในการทำการเกษตรทำได้อย่างเหมาะสม โดยส่วนใหญ่เป็นการถือครองของตนเองและการทำการเกษตรในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจและอยากทำการเกษตรส่งผลให้จำนวนแรงงานที่ช่วยทำการเกษตรน้อย

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

2.2.1 วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ เพื่อเป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้และบริการด้านจัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.80) เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.77) และเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.72)

2.2.2 องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับองค์ประกอบของศูนย์ในระดับมาก ได้แก่ สถานที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.16) คณะกรรมการศูนย์ฯ ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 3.70) มีจำนวนสมาชิกอย่างน้อย 30 ราย (ค่าเฉลี่ย 3.52) ระดับปานกลาง ได้แก่ แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของเกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.38) กำหนดตารางการเรียนรู้การถ่ายทอด สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.23) การจัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมของ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.04) ตามลำดับ

2.2.3 การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่องในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลและมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนฯ (ค่าเฉลี่ย 3.55) การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของสมาชิกศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 3.52) และการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์ฯอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.48)

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการถ่ายทอดความรู้ในระดับมาก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.57) การประชาสัมพันธ์ ก่อนและหลังการถ่ายทอดความรู้/การสรุปและประเมินผลการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.52) มีการวัดความรู้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ระดับปานกลาง ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.38)

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการในระดับมาก ได้แก่ การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชเมื่อตรวจพบศัตรูพืชระบาดในแปลงติดตามสถานการณ์ฯ/การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.59) การบริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกร และชุมชนที่มีปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.51) การคัดเลือกแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.42) ระดับปานกลาง ได้แก่ การสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อใช้ในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.35) การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืชและบันทึกข้อมูลครบถ้วนทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.10) มีการเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและ เชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมกับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.07)

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.72) และแจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.63)

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การจัดเวทีเสวนา

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.56) การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป/สมาชิกศูนย์อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.55) การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.54) และการสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิดความร่วมมือ (ค่าเฉลี่ย 3.52)

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ เห็นด้วยกับการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.07) การร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์/การร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร(ค่าเฉลี่ย 3.70) และร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.47) สอดคล้องกับปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษา เรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวม พบว่าคณะกรรมการเห็นด้วยในระดับมาก และเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรแล้วเท่านั้น และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางวิชาการและสอดคล้องกับไพศาล แก้วบุตรดี (2564) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีระดับความคิดเห็นต่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ต่อความพร้อมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.63) โดยเห็นด้วยต่อความรู้ความสามารถเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก (3.80) รองลงมาคือ หลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.78) ความเป็นประโยชน์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.64) และเห็นด้วยระดับปานกลางต่อสถานที่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.31) และใกล้เคียงกับว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง (2558) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีการดำเนินงานด้านสถานที่ตั้ง สมาชิก การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริการจัดการ และการบูรณาการการดำเนินงาน อภิปรายได้ว่า สมาชิกเห็นด้วยกับการที่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเห็นด้วยต่อความพร้อมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชและเห็นด้วยกับดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านวัตถุประสงค์ของศูนย์ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและเชื้อราควบคุมศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.25) และความรู้ และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 2.85)

2.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านองค์ประกอบของศูนย์ในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดการกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการขอสมาชิกศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 2.96) สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก (ค่าเฉลี่ย 2.93) ขาดแปลงติดตามสถานการณ์และการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.70) ระดับน้อย ได้แก่ สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนห่างไกลชุมชน เดินทางไม่สะดวก (ค่าเฉลี่ย 1.94)

2.3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่องในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ ข้อมูลและปัญหารวบรวมได้ไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.47) และองค์กรปกครองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนที่เสนอ (ค่าเฉลี่ย 2.44)

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการถ่ายทอดความรู้ ในระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้มากเกินไป ไม่ได้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.38) ระดับน้อย ได้แก่ ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.60)

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.93) ขาดความรู้ในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.82) และการแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.73)

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 2.83)

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายและบูรณาการ ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ความร่วมมือในการสร้างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.96)

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีปัญหาด้านการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ หน่วยงานสนับสนุนเข้าถึงได้ยาก ไม่ให้ความสำคัญ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 2.83) สอดคล้องกับนครินทร์ ศุภพงษ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่าปัญหาและข้อเสนอแนะ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน ร้อยละ 66.90 ขาดความร่วมมือในการจัดทำแผน และในการถ่ายทอด การรับความรู้ควรมีการ

แบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรับความรู้และใกล้เคียงกับว่าที่ร้อยโททองสา ทองหนองยาง (2558) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาระดับปานกลางใน ทุกด้านและสอดคล้องกับไพศาล แก้วบุตรดี (2564) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางพัฒนา ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีปัญหาภาพรวมระดับน้อย โดย ระดับปัญหามาก คือ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย 3.66 รองลงมาคือ การจัดการศัตรูพืช และการ ให้บริการ (2.97) การจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์ (2.17) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (2.07) และการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (1.87) อภิปรายได้ว่า ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนพบปัญหาน้อย อาจจะเพราะด้วยคณะกรรมการ สมาชิกและการดำเนินงานที่มีการ กำหนดตารางถ่ายทอดความรู้ การบูรณาการหน่วยงาน การประชาสัมพันธ์และการทำแผนพัฒนารวม ไปถึงการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการที่มีการถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทำให้สมาชิกศูนย์พบปัญหา ในระดับน้อย

2.4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.4.1 *ระดับความรู้ที่ได้รับในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน* ใน ภาพรวม พบว่าสมาชิกได้รับความรู้ในระดับมาก

2.4.2 *ระดับมีความต้องการส่งเสริมความรู้การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน* ใน ภาพรวมพบว่าสมาชิกมีความต้องการส่งเสริมความรู้รวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.4.3 *ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน* พบว่า สื่อบุคคลสมาชิก มีความต้องการช่องทางส่งเสริมในระดับมากที่สุดจากหน่วยงาน ราชการ และระดับมากจากเอกชน สื่อสิ่งพิมพ์ สมาชิกมีความต้องการช่องทางส่งเสริมในระดับ มากจากโปสเตอร์ แผ่นพับ และคู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สมาชิกมีความต้องการช่องทางส่งเสริมใน ระดับมากที่สุดจากอินเทอร์เน็ต และระดับปานกลางจากโทรทัศน์ และวิทยุ

2.4.4 *ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน* พบว่าสมาชิกมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุดด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ ระดับมาก ได้แก่ การบรรยาย และการสาธิต ระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษาดูงาน สอดคล้องกับสายพิน ชูจิตร (2565) ได้กล่าวในรายงานการศึกษา เรื่องแนวทางการส่งเสริมการจัดการศัตรูมะพร้าวโดยวิธี ผสมผสานของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ต้องการการ ส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่รัฐ โดยวิธีการสาธิต/ฝึกปฏิบัติ อภิปรายได้ว่า สมาชิกมีความต้องการส่งเสริมใน ทุกๆประเด็น อาจจะเพื่อทบทวนความรู้และหลักการต่างๆ และได้รับความรู้สม่ำเสมอจะทำให้สามารถ พัฒนาตนเองและสามารถแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศัตรูพืชต่างๆรวมทั้งฝึกทักษะการดำเนินงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่อไป

2.5 แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 1-4 และการจัดสนทนา กลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยนำแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล (David K Berlo) : S M C R Model มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศจช. ตามองค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source) คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ต้องสร้างความเชื่อมั่นและเชื่อมโยงที่ทันสมัย มีการบูรณาการหน่วยงานจากภาคเอกชนรวมทั้งหน่วยงานทุกภาคส่วน ที่มีทักษะการถ่ายทอดความรู้และทักษะการสื่อสารที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และมีความสอดคล้องตามความต้องการของผู้รับสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสาร (Message) ที่สมาชิกศูนย์มีความต้องการมาก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและการจัดทำแผนพัฒนา ผ่านช่องทาง (Channel) สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์และแผ่นพับ โดยวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต และการบรรยายไปยังเกษตรกรซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นแหล่งความรู้และการบริการด้านการจัดการศัตรูพืชแบบครบวงจร จึงได้แนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.5.1 ขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืช โดยศูนย์ต้องมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ครบเพื่อเกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเองให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์

2.5.2 องค์ประกอบของศูนย์ ควรมีปฏิทินเพาะปลูกพืชและมีการกำหนดตารางถ่ายทอดความรู้ มีการขับเคลื่อนงานโดยคณะกรรมการศูนย์ที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจนและควรมีกองทุน ศจช. เพื่อบริหารจัดการด้านการจัดการศัตรูพืช

2.5.3 การดำเนินงานของศูนย์ฯ บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับการเพาะปลูกพืช มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชและแจ้งเตือนอย่างต่อเนื่องด้วยช่องทางต่างๆ เป็นสื่อโปสเตอร์ แผ่นพับ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องสร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายที่ทันสมัยและตรงกับความต้องการของเกษตรกรผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต

2.5.4 .การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นการให้ความรู้ในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืชและสามารถปฏิบัติในแปลงของตนเองได้จริง ดำเนินการให้ศูนย์สามารถให้บริการได้อย่างเหมาะสมและสะดวก มีการจัดสมาชิกรับผิดชอบหน้าที่อย่างเป็นระบบ และควรจัดทำแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติ และจัดให้มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำตัวอย่างมาปรับใช้ และพัฒนาศูนย์ฯ

3.เสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิก

- 1) สมาชิกควรศึกษาและให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งด้านการผลิตขยายเชื้อ การเข้าร่วมกำหนดแผนปฏิบัติและการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้ต่าง เพื่อจะได้นำความรู้ไปพัฒนาตนเองและพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2) ควรมีการจัดเก็บข้อมูลการระบาดของศัตรูพืชและการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดในแปลงของสมาชิก

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องสร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายที่ทันสมัยและตรงกับความต้องการของเกษตรกรโดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการ
- 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรในด้านทักษะความรู้และประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ มุ่งเน้นด้านการอารักขาพืช สร้างโอกาสในการฝึกทักษะ ทดลองและเรียนรู้ จริง เพื่อให้มีความแม่นยำและมีความชำนาญในการถ่ายทอดความรู้

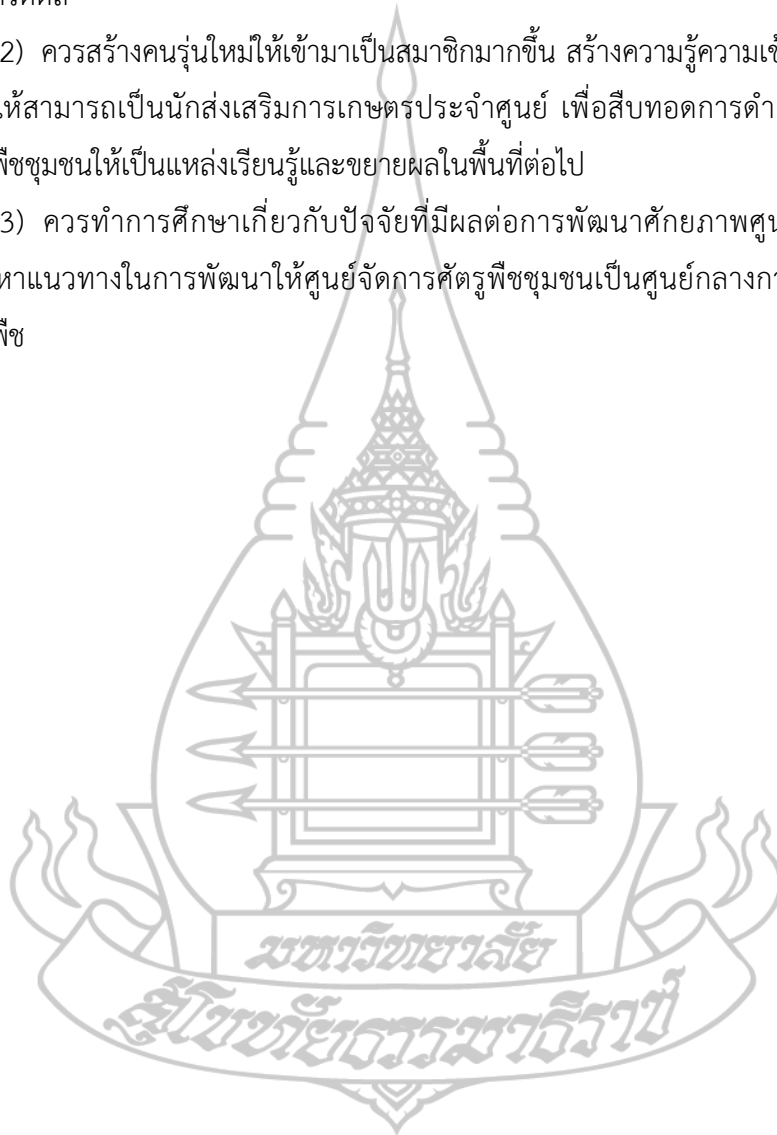
3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี และสำนักงานเกษตรอำเภอ ควรจัดให้มีการฝึกอบรม การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การสร้างเครือข่ายระหว่าง ศจช. ด้วยกันในจังหวัด นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมกับพื้นที่และการสนับสนุนปัจจัยการผลิต จัดเวทีในการประเมินศักยภาพ รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะของศูนย์เพื่อมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดอุดรธานี
- 2) ควรสร้างคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาเป็นสมาชิกมากขึ้น สร้างความรู้ความเข้าใจ พัฒนาทักษะการสื่อสารให้สามารถเป็นนักส่งเสริมการเกษตรประจำศูนย์ เพื่อสืบทอดการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลในพื้นที่ต่อไป
- 3) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช

บรรณานุกรม

- กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย. (2561). *ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ศจช)* (พิมพ์ครั้งที่ 1). <http://www.ppsf.doae.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2018/11/B21-10.pdf>
- ทองสา ทองหนองยาง. (2558). การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนานันต์ ดวงสวัสดิ์. (2564). *แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลโพนทะเล อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปริญญารัตน์ ฤศิริ และคณะ. (2555). รายงานวิจัยเชิงสำรวจ โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง ปี 2555. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ปรีวัตร ไพโรศรีจันทร์ และพิชัย ทองดีเลิศ. (2558). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ตำบลปรางนบุรี อำเภอปรางนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร*, 46(3), 885-887.
- พนิดา นันตะหน้อย. (2558). *การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดพะเยา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พนิดา ศรีสว่าง. (2558). *การศึกษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ ชุดประเภทสายไฟรถยนต์ในประเทศไทยก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรินทร์ ธนกุลเศรษฐ์. (2564). *แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลาดเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ไดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง, โชตนา ลิมสอน, เสาวลักษณ์ ฤทธิอนันต์ชัย และชัยกร สีเหนียง. (2557). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ระบบส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย: กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง. *วารสารวิชาการ*, (7)3, 601-612.

- ไพศาล แก้วบุตรดี. (2564). *แนวทางพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาศวิภา เตโซ. (2563). *แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัฐยา กลั่นจ้อย. (2556). *การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรารัตน์ สุธา. (2561). *การยอมรับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการผลิตข้าวนาปีของเกษตรกรในจังหวัดกาฬสินธุ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วารุณี ลายหงษ์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดสระบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริพร สมบูรณ์. (2552). *ผลของการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริวรรณ วิญญาสงค์, จินดา ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มศิริ. (2560). *แนวทางการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสุรินทร์*. *วารสารแก่นเกษตร*, 45(1), 515-520.
- สมหญิง ทับทิมศรี. (2560). *การจัดการศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกรตำบลอนเจดีย์ อำเภอพนมทวนจังหวัดกาญจนบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สวณีย์ เสริมสุข. (2555). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการกำหนดกลยุทธ์ของครู พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการได้รับการจ้างงานของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้สวอท (SWOT)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายพิน ชูจิตร. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการจัดการศัตรูมะพร้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์. (2563, 8 กันยายน). *ข้อมูลทั่วไปจังหวัดอุตรดิตถ์*. <https://www2.uttaradit.go.th/content/general>

- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2561). *เทคนิค วิธีการ และการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ในประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาการเกษตร 91420 (หน่วยที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมนานถ โสสุทธิ์. (2566). *การพัฒนาศักยภาพสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลลคร้า อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุวรรณา ประณีตวาทกุล. (2560). การประเมินมูลค่าทางเลือกของเกษตรกรผู้ปลูกผักต่อการจัดการศัตรูพืชที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช*, 30(2), 36-52.
- อุไรวรรณ ดวงฉวี. (2557). *การป้องกันเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

This is Mendeley biography

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

สุโขทัยวิทยาเขตราชภัฏวชิรเวศน์

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนเกษตรกร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรธานี

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

ชื่อเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์

*****

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก
- 4) เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2. เลขที่แบบสัมภาษณ์ มีไว้เพื่อติดตาม ..... เท่านั้น

3. แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 5 ตอน จำนวน ..... หน้า ดังนี้

ตอนที่1 สภาพพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

ตอนที่3 เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4. คำตอบที่ได้รับจากแบบสัมภาษณ์ชุดนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ จึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือ

5. การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นข้อมูลในภาพรวมมิได้บ่งบอกถึงระดับบุคคล เพื่อให้ท่านให้ข้อมูลโดยอิสระหากมีข้อคำถามใดที่ทำให้ท่านไม่สะดวกในการให้ข้อมูลท่านมีสิทธิที่จะไม่ตอบข้อคำถามหรือให้ข้อมูลในข้อดังกล่าวได้

นางสาวสุนันท์ จันทน์มณี

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร)
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัด
อุดรดิตถ์

โปรดตอบคำถามต่อไป

1. เพศ : ชาย หญิง
2. อายุ : .....ปี
3. ระดับการศึกษา : ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญาตรี/
 ปวส.
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
 ไม่ได้รับการศึกษา อื่น ๆ ระบุ
4. ประสบการณ์การเป็นสมาชิก : .....ปี
5. ตำแหน่งทางสังคม
 5.1 ไม่เป็น
 5.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) กำนัน 2) ผู้ใหญ่บ้าน
 3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 4) สารวัตรกำนัน
 5) สมาชิก อบต. 6) หมอдин
 7) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) 8) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
 6.1 ไม่เป็น
 6.2 เป็น โปรดระบุ ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชน
 กลุ่มสมาชิก ธกส. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 อื่นๆ ระบุ.....
- 7.อาชีพ : อาชีพหลัก..... อาชีพรอง.....
- 8.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมผู้ถูกสัมภาษณ์) : .....คน
- 9.จำนวนแรงงานเกษตรภายในครัวเรือน (รวมผู้ถูกสัมภาษณ์) : .....คน
- 10.พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) :
 ของตนเอง.....ไร่ (รวมถึงบุคคลในครอบครัว)

□ เช่า.....ไร่

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

ท่านมีความคิดเห็นต่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในประเด็น ต่อไปนี้ในระดับใด

ระดับความคิดเห็น โดยเรียงจากเห็นด้วย : 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็นต่อ ศจช				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
1.1 เพื่อเป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้และบริการด้านจัดการศัตรูพืช					
1.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง					
1.3 เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง					
2.องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
2.1 มีจำนวนสมาชิกอย่างน้อย 30 ราย					
2.2 สถานที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางของสมาชิก					
2.3 แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของเกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ					
2.4 คณะกรรมการศูนย์ฯควรมีระบบการบริหารจัดการที่ ดี โปร่งใส					
2.5 การจัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมของ ศจช.					
2.6 กำหนดตารางการเรียนรู้การถ่ายทอดสัปดาห์ละ1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก					
3. การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
3.1. จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง					

3.1.1.การประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์ อย่างต่อเนื่อง					
ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ศจช				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.1.2 การรวบรวมข้อมูลและมีการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนฯ					
3.1.3 การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการ เรียนรู้ตรงตามความต้องการของสมาชิกศูนย์ฯ					
3.2 การถ่ายทอดความรู้					
3.2.1 การประชาสัมพันธ์ ก่อนและหลัง การ ถ่ายทอดความรู้					
3.2.2 การถ่ายทอดความรู้โดยการฝึกอบรม					
3.2.3 การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดทำแปลงสาธิต					
3.2.4 การวัดความรู้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้					
3.2.5 การสรุปและประเมินผลการถ่ายทอดความรู้					
3.3 การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ					
3.3.1 การคัดเลือกแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
3.3.2 การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืช และบันทึกข้อมูลครบถ้วนทุกครั้ง					
3.3.3 การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชเมื่อตรวจ พบศัตรูพืชระบาดในแปลงติดตามสถานการณ์ฯ					
3.3.4 การสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืช เพื่อใช้ในการวางแผน					
3.3.5 การบริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกร และ ชุมชนที่มีปัญหา					

3.3.6 การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
--	--	--	--	--	--

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ศจช				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.3.7 มีการเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ และ เชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมกับสมาชิก					
3.4 การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์					
3.4.1แจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
3.4.2ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง					
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย					
3.5.1 การสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิดความร่วมมือ					
3.5.2 การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้านการเกษตร					
3.5.3 การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป /สมาชิกศูนย์อื่น					
3.5.4 การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3.6.1 การร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3.6.2 การร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์					
3.6.3 การร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร					
3.6.4 ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น					

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ท่านพบปัญหาในการดำเนินงาน ศจช. ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

โดย 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศจช.				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
1.1 ความรู้ และบริการด้านการจัดการ ศัตรูพืชไม่ครบถ้วน					
1.2 ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและ เชื้อราควบคุมศัตรูพืช					
1.3 อื่น ๆ					
2. องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
2.1 สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทที่กำหนด ปฏิบัติได้ยาก					
2.2 ขาดการกำหนดหลักสูตรและการจัดทำ แผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการขอ สมาชิกศูนย์ฯ					
2.3 สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ห่างไกลชุมชน เดินทางไม่สะดวก					
2.4 ขาดแปลงติดตามสถานการณ์และการ แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช					
2.5 อื่น ๆ.....					

3. การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศจช.				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.1. จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกร และชุมชน อย่างต่อเนื่อง					
3.1.1 ข้อมูลและปัญหารวบรวมได้ไม่ตรงกับ ความต้องการของศูนย์					
3.1.2 องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับ แผนที่เสนอ					
3.1.3 อื่น ๆ					
3.2 การถ่ายทอดความรู้					
3.2.1 ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่ เหมาะสม					
3.2.2 กิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้มาก เกินไป ไม่ได้ประโยชน์					
3.2.3 อื่น ๆ					
3.3 การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ					
3.3.1 ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจแปลง ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
3.3.2 การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ ต่อเนื่อง					

3.3.3ขาดความรู้ในการให้บริการข้อมูล เกี่ยวกับศัตรูพืช					
3.3.4 อื่น ๆ					
ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศจช.				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.4 การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์					
3.4.1การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ ทั่วถึง					
3.4.2 อื่น ๆ					
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย					
3.5.1 ความร่วมมือในการสร้างเครือข่าย					
3.5.2 อื่น ๆ					
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3.6.1 หน่วยงานสนับสนุนเข้าถึงได้ยาก ไม่ให้ ความสำคัญ ศจช.					
3.6.2 อื่น ๆ.....					

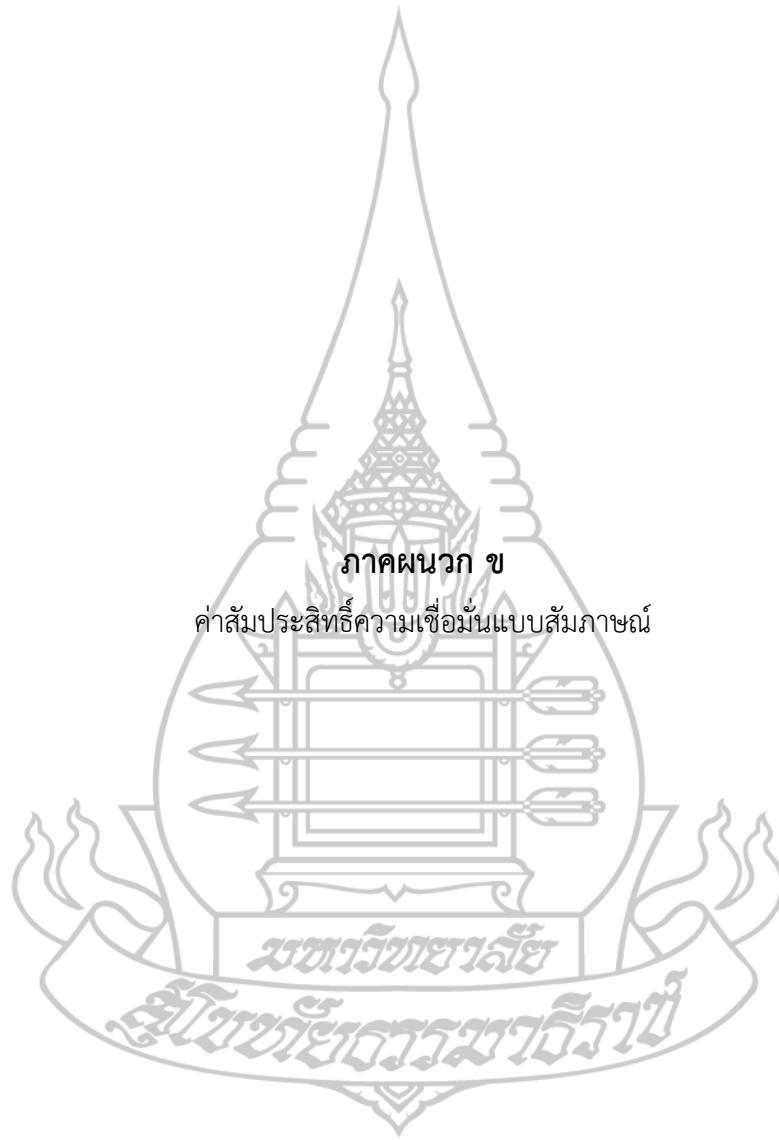
ระดับความรู้	ระดับความรู้		ระดับความต้องการของทางในการส่งเสริม(1-5)												ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม (1-5)				
	ความรู้ที่ได้รับ (1-5)	ความรู้ที่ต้องการส่งเสริม (1-5)	สื่อบุคคล	สื่อสิ่งพิมพ์				สื่ออิเล็กทรอนิกส์				เอกสารแบบ	คู่มือแบบ	สื่อวีดิทัศน์แบบ	คอมพิวเตอร์แบบ	.....โปรแกรม			
เนื้อหาที่ต้องการส่งเสริม การส่งเสริม การเกษตร			บุคคล	คู่มือ	เอกสาร	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	เอกสารแบบ	คู่มือแบบ	สื่อวีดิทัศน์แบบ	คอมพิวเตอร์แบบ	.....โปรแกรม								
			บุคคล	คู่มือ	เอกสาร	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	เอกสารแบบ	คู่มือแบบ	สื่อวีดิทัศน์แบบ	คอมพิวเตอร์แบบ	.....โปรแกรม								
			บุคคล	คู่มือ	เอกสาร	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	เอกสารแบบ	คู่มือแบบ	สื่อวีดิทัศน์แบบ	คอมพิวเตอร์แบบ	.....โปรแกรม								
3.3. การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ			บุคคล	คู่มือ	เอกสาร	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	เอกสารแบบ	คู่มือแบบ	สื่อวีดิทัศน์แบบ	คอมพิวเตอร์แบบ	.....โปรแกรม								
3.4. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์			บุคคล	คู่มือ	เอกสาร	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	เอกสารแบบ	คู่มือแบบ	สื่อวีดิทัศน์แบบ	คอมพิวเตอร์แบบ	.....โปรแกรม								
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย			บุคคล	คู่มือ	เอกสาร	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	เอกสารแบบ	คู่มือแบบ	สื่อวีดิทัศน์แบบ	คอมพิวเตอร์แบบ	.....โปรแกรม								

เครื่องมือ ชุดที่ 2 ประเด็น การสนทนากลุ่ม “แนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน”

- 1.การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดอุดรดิตถ์

ภาคผนวก ข

คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาคณ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.888	34

ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.916	24

ตอนที่ 4 ความต้องการและแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.726	112

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒราชภัฏ

ศรีนครินทรวิโรฒราชภัฏ

ตารางภาคผนวกที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
1.วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.76	
	0.519	มาก
1.1 เพื่อเป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้และบริการด้านจัดการศัตรูพืชชุมชน	3.80 (0.461)	มาก
1.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง	3.77 (0.502)	มาก
1.3 เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตศัตรูธรรมชาติและเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง	3.72 (0.595)	มาก
2.องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.51 (0.734)	มาก
2.1 มีจำนวนสมาชิกอย่างน้อย 30 ราย	3.52 (0.934)	มาก
2.2 สถานที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางของสมาชิก	4.16 (0.739)	มาก
2.3 แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของเกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจ	3.38 (0.764)	ปานกลาง
2.4 คณะกรรมการศูนย์ฯควรมีระบบการบริหารจัดการที่ ดี โปร่งใส	3.70 (0.697)	มาก
2.5 การจัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมของ ศจช.	3.04 (0.609)	ปานกลาง
2.6 กำหนดตารางการเรียนรู้การถ่ายทอด สัปดาห์ละ1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	3.23 (0.662)	ปานกลาง

ประเด็นความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
3.1 จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง	3.52 (0.613)	มาก
3.1.1 การประชุมคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์อย่างต่อเนื่อง	3.48 (0.689)	มาก
3.1.2 การรวบรวมข้อมูลและมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ ประกอบการจัดทำแผนฯ	3.55 (0.601)	มาก
3.1.3 การกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตาม ความต้องการของสมาชิกศูนย์ฯ	3.52 (0.549)	มาก
3.2 การถ่ายทอดความรู้	3.49 (0.592)	มาก
3.2.1 การประชาสัมพันธ์ ก่อนและหลัง การถ่ายทอดความรู้	3.52 (0.623)	มาก
3.2.2 การถ่ายทอดความรู้โดยการฝึกอบรม	3.57 (0.639)	มาก
3.2.3 การถ่ายทอดความรู้โดยการจัดทำแปลงสาธิต	3.36 (0.646)	ปานกลาง
3.2.4 การวัดความรู้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้	3.50 (0.549)	มาก
3.2.5 การสรุปและประเมินผลการถ่ายทอดความรู้	3.52 (0.501)	มาก

ประเด็นความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
3.3 การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	3.38 (0.668)	ปานกลาง
3.3.1 การคัดเลือกแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	3.42 (0.554)	มาก
3.3.2 การทำการสำรวจแปลงสถานการณ์ศัตรูพืชและบันทึกข้อมูลครบถ้วนทุกครั้ง	3.10 (0.741)	ปานกลาง
3.3.3 การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชเมื่อตรวจพบศัตรูพืชระบาดในแปลงติดตามสถานการณ์ฯ	3.59 (0.675)	มาก
3.3.4 การสรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อใช้ในการวางแผน	3.35 (0.604)	ปานกลาง
3.3.5 การบริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกร และชุมชนที่มีปัญหา	3.51 (0.613)	มาก
3.3.6 การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.59 (0.563)	มาก
3.3.7 มีการเลี้ยง ผลิต ขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและ เชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมกับสมาชิก	3.07 (0.929)	ปานกลาง
3.4 การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์	3.68 (0.641)	มาก
3.4.1 แจ้งข่าวเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	3.63 (0.639)	มาก
3.4.2 ประชาสัมพันธ์สรุปผลการดำเนินงานของ ศจช. ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	3.72 (0.643)	มาก

ประเด็นความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	3.54	มาก
	0.644	
3.5.1 การสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิดความ ร่วมมือ	3.52 (0.525)	มาก
3.5.2 การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและ ด้านการเกษตร	3.54 (0.679)	มาก
3.5.3 การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป /สมาชิกศูนย์ อื่น	3.55 (0.641)	มาก
3.5.4 การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.56 (0.731)	มาก
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.74	มาก
	(0.604)	
3.6.1 การร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.07 (0.529)	มาก
3.6.2 การร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์	3.70 (0.528)	มาก
3.6.3 การร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรม พัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร	3.70 (0.706)	มาก
3.6.4 ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.47 (0.652)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
1.วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช	3.05 (0.950)	ปานกลาง
1.1 ความรู้ และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชไม่ครบถ้วน	2.85 (0.724)	ปานกลาง
1.2 ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตศัตรูธรรมชาติ และเชื้อราควบคุมศัตรูพืช	3.25 (1.176)	ปานกลาง
2.องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	2.63 (0.849)	ปานกลาง
2.1 สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทที่กำหนดปฏิบัติได้ยาก	2.93 (0.960)	ปานกลาง
2.2 ขาดการกำหนดหลักสูตรและการจัดทำแผนการเรียนรู้ตรงตามความต้องการขอสมาชิกศูนย์ฯ	2.96 (0.967)	ปานกลาง
2.3 สถานที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนห่างไกลชุมชน เดินทางไม่สะดวก	1.94 (0.689)	น้อย
2.4 ขาดแปลงติดตามสถานการณ์และการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช	2.70 (0.779)	ปานกลาง
3.1. จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนอย่างต่อเนื่อง	2.46 (0.879)	น้อย
3.1.1 ข้อมูลและปัญหารวบรวมได้ไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม	2.47 (0.892)	น้อย
3.1.2 องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับแผนที่เสนอ	2.44 (0.865)	น้อย

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย (SD.)	แปลผล
3.2 การถ่ายทอดความรู้	2.81 (0.915)	ปานกลาง
3.2.1 ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่ เหมาะสม	2.60 (0.827)	น้อย
3.2.2 กิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้มาก เกินไป ไม่ได้ประโยชน์	3.01 (1.003)	ปานกลาง
3.3 การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	2.83 (0.900)	ปานกลาง
3.3.1 ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจแปลง ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	2.93 (0.975)	ปานกลาง
3.3.2 การแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ ต่อเนื่อง	2.73 (0.899)	ปานกลาง
3.3.3 ขาดความรู้ในการให้บริการข้อมูล เกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	2.82 (0.826)	ปานกลาง
3.4 การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์	2.83 0.967	ปานกลาง
3.4.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้ไม่ ทั่วถึง	2.83 (0.967)	ปานกลาง
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	2.96 (0.826)	ปานกลาง
3.5.1 ความร่วมมือในการสร้างเครือข่าย	2.96 (0.826)	ปานกลาง
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	2.83 (0.769)	ปานกลาง
3.6.1 หน่วยงานสนับสนุนเข้าถึงได้ยาก ไม่ให้ความสำคัญ ศจช.	2.83 (0.769)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 3 ระดับความรู้ที่ได้รับ

n = 162

ประเด็น	ระดับความรู้ที่ได้รับ					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	(จำนวน/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์ จัดการศัตรูพืช	0 (0)	12 (7.4)	61 (37.7)	65 (40.1)	24 (14.8)	3.62	มาก
2. องค์ประกอบของศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน	0 (0)	8 (4.9)	97 (59.9)	55 (34.0)	2 (1.2)	3.50	มาก
3.1. การจัดทำ แผนพัฒนาเกษตรกร และชุมชน	0 (0)	4 (2.5)	50 (30.9)	102 (63.0)	6 (3.7)	3.31	ปานกลาง
3.2. การถ่ายทอด ความรู้	0 (0.0)	5 (2.7)	92 (49.7)	88 (47.6)	0 (0.0)	3.68	มาก
3.3. การจัดการศัตรูพืช และการให้บริการ	0 (0)	6 (4.9)	57 (56.2)	93 (38.4)	6 (0.0)	3.61	มาก
3.4. การเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์	0 (0)	2 (1.2)	68 (42.0)	88 (54.3)	4 (2.5)	3.58	มาก
3.5. การสร้างและ เชื่อมโยงเครือข่าย	0 (0)	8 (4.9)	66 (40.7)	82 (50.6)	6 (3.7)	3.53	มาก
3.6. การบูรณาการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	0 (0)	0 (0)	71 (43.8)	85 (52.5)	6 (3.7)	3.60	มาก
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย						3.55	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 4 ระดับความต้องการส่งเสริมของเกษตรกร

n = 162

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	(จำนวน/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์ จัดการศัตรูพืช	0 (0.0)	0 (0.5)	11 (6.8)	87 (53.7)	64 (39.5)	4.33	มากที่สุด
2. องค์ประกอบของศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน	0 (0.0)	4 (2.5)	16 (9.9)	82 (50.6)	60 (37.0)	4.22	มากที่สุด
3.1. การจัดทำแผนพัฒนา เกษตรกรและชุมชน	0 (0)	0 (0)	19 (11.7)	94 (58.0)	49 (30.2)	4.19	มาก
3.2. การถ่ายทอดความรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (6.8)	78 (48.1)	73 (45.1)	4.38	มากที่สุด
3.3. การจัดการศัตรูพืชและ การให้บริการ	0 (0.0)	2 (1.2)	21 (13.0)	70 (43.2)	69 (42.6)	4.27	มากที่สุด
3.4. การเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	0 (0.0)	13 (8.0)	76 (46.9)	73 (45.1)	4.37	มากที่สุด
3.5. การสร้างและเชื่อมโยง เครือข่าย	0 (0.0)	0 (0.0)	16 (9.9)	83 (51.2)	63 (38.9)	4.28	มากที่สุด
3.6. การบูรณาการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	0 (0.0)	0 (0.0)	16 (9.9)	99 (61.1)	47 (29.0)	4.19	มาก
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย						4.28	มากที่สุด

ตารางภาคผนวกที่ 5 ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม

ประเด็น	ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย/ความหมาย)							
	สื่อบุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์		
	รายการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	อินเทอร์เน็ต
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน	4.51	3.84	3.98	3.70	4.14	2.54	2.78	4.20
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	ปานกลาง	มาก
2. องค์ประกอบของศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน	4.43	3.48	3.95	3.62	4.01	2.60	2.86	4.20
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	น้อย	ปานกลาง	มาก
3.1. การจัดทำ แผนพัฒนาเกษตรกร และชุมชน	4.46	3.59	3.96	3.80	4.01	2.62	2.80	4.07
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
3.2. การถ่ายทอดความรู้	4.47	3.63	3.93	3.68	3.97	2.67	3.22	4.45
	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด
3.3. การจัดการศัตรูพืช และการให้บริการ	4.01	3.22	3.96	3.67	3.97	2.64	3.08	4.43
	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด
3.4. การเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์	4.48	3.28	3.64	3.69	3.51	2.55	3.01	4.25
	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	น้อย	ปานกลาง	มากที่สุด

ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม
(ค่าเฉลี่ย/ความหมาย)

ประเด็น	สื่อบุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์		
	ราชการ	เอกชน	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	อินเทอร์เน็ต
3.5. การสร้างและ เชื่อมโยงเครือข่าย	4.42 มาก ที่สุด	3.46 มาก	3.80 มาก	3.43 มาก	3.73 มาก	2.77 ปาน กลาง	2.97 ปาน กลาง	4.31 มาก ที่สุด
3.6. การบูรณาการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.32 มาก ที่สุด	3.52 มาก	3.83 มาก	3.60 มาก	3.86 มาก	2.69 ปาน กลาง	2.91 ปาน กลาง	4.39 มาก ที่สุด
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย	4.39 มาก ที่สุด	3.50 มาก	3.88 มาก	3.65 มาก	3.90 มาก	2.64 ปาน กลาง	2.95 ปาน กลาง	4.29 มาก ที่สุด

ตารางภาคผนวกที่ 6 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม

ประเด็น	ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย/ความหมาย)			
	การบรรยาย	การสาธิต	การฝึกปฏิบัติ	การศึกษาดูงาน
1. วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืช	3.52 มาก	3.80 มาก	4.21 มากที่สุด	3.40 ปานกลาง
2. องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	3.41 มาก	3.58 มาก	4.04 มาก	3.34 ปานกลาง
3.1. การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน	3.52 มาก	3.80 มาก	4.21 มากที่สุด	3.40 ปานกลาง
3.2. การถ่ายทอดความรู้	3.55 มาก	3.90 มาก	4.41 มากที่สุด	2.88 ปานกลาง
3.3. การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ	3.54 มาก	3.93 มาก	4.43 มากที่สุด	3.32 ปานกลาง
3.4. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	3.55 มาก	3.88 มาก	4.31 มากที่สุด	3.19 ปานกลาง
3.5. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	3.50 มาก	3.77 มาก	4.30 มากที่สุด	3.20 ปานกลาง
3.6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.48 มาก	3.72 มาก	4.22 มากที่สุด	3.16 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย	3.51 มาก	3.80 มาก	4.27 มากที่สุด	3.24 ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 7 ผลการสนทนากลุ่มนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแบบ TOWS-matrix เพื่อหากลยุทธ์
แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

<p>ปัจจัยภายใน</p> <p>ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>สมาชิกมีความรู้เรื่องสารชีว ภัณฑ์และผลิตใช้ในกลุ่ม มีการสื่อสารและแจ้งเตือนการ ระบาดของศัตรูพืช ผู้นำมีความเข้มแข็ง ศูนย์ใกล้ชุมชน เดินทาง สะดวก</p>	<p>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็น ผู้สูงอายุ ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ขยายสารชีวภัณฑ์ ยังขาดกองทุนในการบริหาร กลุ่ม สมาชิกขาดความรู้ด้านการทำ แผนพัฒนาการเกษตร</p>
<p>โอกาส (Opportunity : O)</p> <p>มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน การดำเนินงานศูนย์ มีงบประมาณจากหน่วยงาน สนับสนุน เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสมาชิก หรือเกษตรกรที่สนใจลดการใช้ สารเคมี</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรุก (SO)</p> <p>พัฒนาเป็นศูนย์กลางการ เรียนรู้ด้านการส่งเสริมการใช้ และผลิตสารชีวภัณฑ์ ส่งเสริมการสำรวจศัตรูพืชใน แปลงพยากรณ์เพื่อแจ้งเตือน การระบาด พัฒนาสารชีวภัณฑ์แบบใหม่ให้ ใช้สะดวกมากขึ้น</p>	<p>กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)</p> <p>สนับสนุนและส่งเสริมการ จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาศูนย์ ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการ ดำเนินงานศูนย์ร่วมกับ หน่วยงานภาคี เสริมสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานให้เกิดความมั่นใจ และมีความก้าวหน้า</p>
<p>อุปสรรค (Threats : T)</p> <p>ขาดการฝึกทักษะการปฏิบัติ ด้านการจัดการศัตรูพืช เกษตรกรสูงอายุทำให้การใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมล่าช้า ไม่รวดเร็ว</p>	<p>กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)</p> <p>พัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อ แจ้งเตือนการระบาดและ ข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุม รวดเร็ว</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรับ (WT)</p> <p>ส่งเสริมการรวมกลุ่มและให้ ความรู้ด้านกองทุนและ แผนพัฒนาการเกษตร สร้างความตระหนักให้ เกษตรกรกรรุ่นใหม่มาสมัคร เป็นสมาชิกศูนย์เพื่อขับเคลื่อน กิจกรรมได้ดีขึ้น</p>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุนันท์ จันทร์มณี
วัน เดือน ปี เกิด	13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538
สถานที่เกิด	อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเกษตรและสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พ.ศ.2561
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

